

jamk

Esiopetuksen ja koulukuraattorin yhteistyö

Esiopetuksen varhaiskasvatuksen opettajien kokemuksia yhteisöllisestä oppilashuollosta

Katja-Leena Kallio

Opinnäytetyö, AMK
Tammikuu 2025
Sosionomin tutkinto-ohjelma

Katja-Leena Kallio

Esiopetuksen ja kuraattorin yhteistyö. Esiopetuksen varhaiskasvatuksen opettajien kokemuksia yhteisöllisestä oppilashuollosta.

Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Tammikuu 2025, 46 sivua.

Sosionomin tutkinto-ohjelma. Opinnäytetyö AMK.

Julkaisun kieli: suomi

Julkaisulupa avoimessa verkossa: kyllä

Tiivistelmä

Opinnäytetyön toimeksiantajan, Jämsän kaupungin, varhaiskasvatuksen sosionomitapaamisessa keväällä 2024 nousi esiin tarve selvittää, miten yhteisöllistä oppilashuoltoa kunnassa toteutetaan, ja millaista kuraattorin kanssa tehtävä yhteistyö on. Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää esiopetuksen varhaiskasvatuksen opettajien kokemuksia opiskeluhuollon kuraattoriyhteistyöstä ja nostaa esiin mahdollisia kentältä nousevia ideoita yhteistyön kehittämiseksi. Laadullisena tutkimuksena tehty opinnäytetyö toteutettiin kyseilyhaastatteluna lokakuussa 2024 esiopetuksen varhaiskasvatuksen opettajille. Kyselylomake sisälsi avoimia kysymyksiä, joihin oli mahdollista vastata valitsemallaan laajuudella. Tutkimusaineisto analysoitiin sisällön analyysia soveltaen.

Tulokset osoittivat, että esiopetuksen varhaiskasvatuksen opettajat kokivat kuraattorin kanssa tehtävän yhteistyön tärkeäksi, mutta esille nousi kokemattomuus yhteisöllisen opiskeluhuollon yhteistyöstä tai ymmärtämättömyys yhteisöllisestä oppilashuollosta käsitteenä. Yhteistyötä oli tehty enemmän yksilöllisen oppilashuollon osa-alueella. Tärkeimpänä teemana tuloksissa korostui varhaiskasvatusopettajien kokemus tuen tai ohjauksen tarpeesta lastensuojeluun liittyvissä tehtävissä. Kuraattoriyhteistyön kehittämiseksi vastauksissa nousi esiin toive kuraattorin säännöllisistä vierailuista esiopetusryhmissä esiopetusvuoden aikana. Näin kuraattori tulisi tutummaksi nivelvaiheessa oleville lapsille ja heidän perheilleen sekä esiopetuksen henkilöstölle. Käytännön yhteistyötapojen kehittämiseen toivottiin enemmän ennaltaehkäisevää otetta yhteisöllisen oppilashuollon näkökulmasta korjaavien toimien sijaan. Tutkimukseen haluttiin mukaan myös koulukuraattoreiden näkökulma, ja heillä oli mahdollisuus kommentoida haastattelusta saatua aineistoa. Kuraattorin näkemys yhteistyöhön liittyen oli linjassa esiopetuksen henkilöstön kokemusten kanssa.

Tulosten perusteella voitiin päätellä, että vaikka esiopetuksen ja kuraattorin yhteistyöllä on suhteellisen lyhyt historia, on jo syntynyt monenlaisia tapoja tehdä yhteistyötä. Yhteistyömuotojen ja -tapojen selkiinntämiseksi ja kehittämiseksi on kuitenkin tarve. Osa varhaiskasvatuksen opettajista ilmaisi omaavansa puutteellista osaamista sosiaalipedagogiikan osa-alueella, ja kuraattorin sosiaalipedagogista työtettä arvostettiin. Esiopetuksen henkilöstö tunsu epävarmuutta lastensuojelullisissa toimissa ja koki kaipaavansa kuraattorin tukea esimerkiksi lastensuojeluilmoituksen täyttämiseksi. Haastattelututkimuksella saatujen vastausten perusteella kuraattorin vastualueen ja työnkuvan voitiin päätellä olevan osittain epäselvä. Esiopetuksen varhaiskasvatuksen opettajat pitivät tärkeänä, että kuraattorin rooli esiopetuksessa olisi suurempi ja tätä kautta kuraattori tulisi tutummaksi asiakasperheille sekä esiopetuksen henkilöstölle ja kynnys tehdä yhteistyötä lasten hyvinvoinnin edistämiseksi olisi matalampi.

Avainsanat (asiasanat)

Esiopetus, hyvinvointi, koulukuraattorit, laadullinen tutkimus, moniammatillinen yhteistyö, oppilashuolto, sosiaalipedagoginen työote, yhteisöllinen oppilashuolto

Katja-Leena Kallio

Cooperation between preschool education and the school social worker. Preschool teachers' experiences of community-based student care.

Jyväskylä: JAMK University of Applied Sciences, January 2025, 46 pages

Degree Programme in Energy and Environmental Technology. Bachelor's thesis.

Permission for open access publication: Yes

Language of publication: Finnish

Abstract

The early childhood education's Bachelors of Social Services revealed the need to find out how community-based student care is implemented in the municipality, and what the cooperation with the school social worker, curator, is like. The purpose of the thesis was to find out the experiences of pre-school teachers with curatorial cooperation in student care and to highlight possible ideas emerging from the field to develop cooperation. The thesis, which was conducted as a qualitative study, was carried out as a survey interview in October 2024 for pre-school early childhood education teachers. The questionnaire contained open-ended questions that could be answered to the extent of your choice. The research material was analyzed by using content analysis.

The results showed that the pre-school teachers felt that the cooperation with the curators was important, but inexperience with the cooperation of community student care or a lack of understanding of community student care as a concept came to the fore. More cooperation had been done in the individual student care. The most important theme in the results was the pre-school teachers' experience of the need for support or guidance in tasks related to child protection. To develop curatorial cooperation, the answers raised the wish for regular visits by curator to preschool groups during the preschool year. The curator would become more familiar with the children in the joint stage and their families, as well as the preschool staff. A more preventive approach to the development of practical cooperation methods was hoped for from the point of view of community student care instead of corrective measures. The perspective of school curators was also wanted in the research, and they had the opportunity to comment on the material obtained from the interview. The curator's view regarding cooperation was in line with the experiences of the preschool staff.

Based on the results, it could be concluded that although the cooperation between pre-school education and the curator has a relatively short history, many ways to cooperate have already emerged. However, there is a need to clarify and develop the forms and methods of cooperation. Some of the early childhood education teachers expressed that they lacked competence in the field of social pedagogy, and the curator's social pedagogy work was appreciated. Preschool teachers felt insecure about child protection activities and felt that they needed the school social worker's support, for example, in filling out a child protection report. Based on the answers obtained in the interview survey, it could be concluded that the curator's area of responsibility and job description are partly unclear. Early childhood education teachers considered it important that the role of curator in pre-school education should be greater and through this curator would become more familiar to client families and the staff of pre-school education and the threshold to work together to promote children's well-being would be lower.

Keywords/tags (subjects)

Early childhood education, well-being, school curators, qualitative research, student care, community-based student care, multiprofessional cooperation.

Sisältö

1	Johdanto	3
2	Esiopetus ja oppilashuolto	5
2.1	Esiopetussuunnitelma ja esiopetusta ohjaava lainsäädäntö	6
2.2	Oppilashuolto esiopetuksessa.....	6
2.2.1	Yksilöllinen oppilashuolto	8
2.2.2	Yhteisöllinen oppilashuolto	9
2.2.3	Yhteisöllinen oppilashuolto Jämsän kaupungin esiopetuksessa	12
3	Kuraattorityö osana yhteisöllistä oppilashuoltoa ja koulusosiaalityötä	14
3.1	Kuraattorityö ja sen kehitys Suomessa	14
3.2	Sosiaalipedagoginen työote koulusosiaalityössä	15
3.3	Kuraattorityön edellytykset ja tavoitteet 2020-luvulla.....	16
3.4	Esiopetuksen ja kuraattorin välinen yhteisöllisen oppilashuollon yhteistyö Jämsän kaupungissa.....	19
4	Tutkimuksen tarkoitus, tavoitteet ja tutkimuskysymykset	20
5	Toteutus	21
5.1	Laadullinen tutkimus ja sisällön analyysi	21
5.2	Kyselytutkimus esiopetuksen varhaiskasvatuksen opettajille	22
5.3	Tutkimuksen vaiheet	22
5.3.1	Suunnitteluvaihe.....	22
5.3.2	Tiedonhankinta ja haastattelututkimus	23
5.3.3	Aineiston analyysi	24
6	Tutkimuksen tulokset	26
6.1	Varhaiskasvatuksen opettajien kokemuksia kuraattorin kanssa tehtävästä yhteistyöstä.....	26
6.2	Oppilashuollon kuraattorin näkökulma tutkimustuloksiin	30
7	Pohdinta	31
7.1	Johtopäätökset.....	32
7.2	Eettinen näkökulma ja tutkimuksen luotettavuuden arviointi.....	34
7.3	Tutkimuksen hyödynnettävyys ja jatkotutkimusideat.....	37
	Lähteet	40
	Liitteet	45
	Liite 1. Saatekirje	45
	Liite 2. Haastattelukysymykset.....	46

Taulukot

Taulukko 1. Analyysiesimerkki oppilashuollollisesta yhteistyöstä esiopetuksen ja kuraattorin välillä.....	25
Taulukko 2. Havainnollistava tulostaulukko kuraattorin roolista, oppilashuollon teemoista ja yhteistyön kehittämisen näkökulmasta.....	30

1 Johdanto

Esiopetus, eli aika ennen oppivelvollisuuden alkua, on tärkeä nivelvaihe lapsen elämässä varhaiskasvatuksen ja oppivelvollisuuden välillä. Opetushallituksen mukaan esiopetuksen tarkoituksena on vahvistaa lapsen minäkuvaa ja tarjota lapselle sopivia haasteita sopivassa oppimisympäristössä. Esiopetuksen tavoitteena on lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen edellytysten tukeminen lapsilähtöisesti pedagogisin menetelmin. Esiopetusta toteutetaan tiiviissä yhteistyössä vanhempien, koulun ja esiopetuksen välillä. (Esiopetuksen tavoitteet 2024.) Myös esiopetussuunnitelman perusteissa (2014) korostetaan esiopetuksen tehtävää kasvun, kehityksen ja oppimisedellytysten edistäjänä. Kehityksen eri osa-alueiden sekä oppimisen tuen tarpeiden varhaisessa havaitsemisessa on esiopetuksella tärkeä rooli. Oikea-aikaisella ja riittävällä tuella voidaan tukea lapsen suotuisaa kehitystä, kokonaisvaltaista hyvinvointia sekä ennaltaehkäistä mahdollisten vaikeuksien syntymistä myöhemmällä iällä. (Esiopetussuunnitelman perusteet 2014.)

Lasten hyvinvointia 2020-luvulla haastavat monet erilaiset yhteiskunnalliset teemat ja ilmiöt. Esimerkkeinä globaaleista lasta ja hänen perhettään Suomessakin koskettavista ilmiöistä mainittakoon pandemia ja sota Euroopassa. Kansallisella tasolla yksi merkittävä asia on perheiden monimuotoisuus. Nuorisotutkimus (2014) nostaa esiin näkökulman, jonka mukaan perherakenteet voivat vaikuttaa lasten hyvinvointiin. Vallalla oleva käsitys on, että ei-ydinperhe vaikuttaisi hyvinvointiin negatiivisesti. (Poikolainen 2014, 14.) Tutkimukset ovat osoittaneet, että joka kymmenes suomalainen lapsi elää köyhyydessä. Tässä ilmiössä kehityssuunta on ollut negatiivinen, eli lapsiperheköyhyys on lisääntynyt Suomessa viime vuosina. (Child Poverty in the Midst of Wealth 2023, 2.) Lastensuojeluliiton mukaan lapsiperheköyhyys koskettaa erityisesti yksinhuoltajaperheitä (Lapsi kärsii köyhyydestä 2023). Trendi-ilmiöistä mediassa ja katukeskusteluissa nousee usein esiin kiusaaminen, pelaaminen ja sosiaalinen media sekä tunnetaidot. Suhola (2017) huomioi väitöskirjassaan, että tämän päivän yleisissä keskusteluissa nousee esiin lasten ja nuorten mielenterveyden haasteet, henkisen hyvinvoinnin tila, syrjäytymisen edellytykset sekä kasvatuksen ja vanhemmuuden haasteet. (Suhola 2017, 3.)

Yhteiskunnallisella tasolla tavoitellaan kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä kestäväen kehityksen keinoin. Kestäväen kehityksen ulottuvuuksia ovat ekologinen, taloudellinen ja sosiaalinen kestävyys, jotka kaikki ovat kytköksissä toisiinsa. (Mitä on kestävä kehitys? n.d.) YK:n

kestävän kehityksen tavoitteet on kirjattu Agenda 2030 asiakirjaan, johon myös Suomi YK:n jäsenenä on sitoutunut. Suomessa yhdeksi tärkeäksi sosiaalisen kestävyuden tavoitteeksi on nostettu eriarvoisuuden vähentäminen. Muita yhteiskunnallisella tasolla merkittäviä yksilöön kohdistuvia tavoitteita Suomessa ovat mm. sukupuolten välisen tasa-arvon edistäminen, hyvän koulutuksen ja terveellisen elämän takaaminen kaikille. (Kestävän kehityksen globaali toimintaohjelma Agenda2030 n.d.) Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisun Sosiaalisesti kestävä Suomi 2020 (2010) mukaan sosiaalisesti kestävässä yhteiskunnassa edistetään yksilöiden osallisuutta ja yhteisöllisyyttä, pidetään huolta yhteiskunnan jäsenten terveydestä ja toimintakyvystä sekä kohdellaan kaikkia tasavertaisesti ja reilusti. Yhteiskunta huolehtii myös turvallisuudesta ja tarvittavista palveluista, joilla pyritään edistämään kokonaisvaltaista hyvinvointia. (Sosiaalisesti kestävä Suomi 2020. Sosiaali- ja terveyspolitiikan strategia 2010, 3.) Esiopetusikäisten lasten ja perheiden hyvinvointia esiopetuksen ja oppilashuollon kentillä kestävän kehityksen näkökulmasta tarkastellaan tässä opinnäytetyössä sosiaalisesti kestävä kehityksen osa-alueella.

Voimassa oleva oppilas- ja opiskeluhuoltolaki on vuodelta 2014. Tuolloisen opiskeluhuoltolakiuudistuksen (2013/1287) myötä opiskeluhuollon piiriin tuli myös esiopetus. Samaan aikaan laissa määriteltiin ensimmäistä kertaa yhteisöllisen oppilashuollon rooli ja asema ennaltaehkäisevässä lastensuojelutyössä. (Parhiala 2022, 4.) Termiä oppilashuolto voidaan käyttää, kun tarkoitetaan perusopetuslain mukaista opiskeluhuoltoa, eli opiskeluhuoltoa, joka käsittää esiopetuksen ja perusopetuksen. (OHL 2013/1287 3§). Oppilas- ja opiskeluhuoltolain (2014) 3§ korostaa yhteisöllisen oppilashuollon ensisijaisuutta ja merkitystä opiskelijan kokonaisvaltaista hyvinvointia ja oppimisen edellytyksiä tukevana tehtävänä. Opiskeluhuoltolain (2013/1287) tarkoituksena on edistää oppimista, terveyttä, hyvinvointia ja osallisuutta sekä ennaltaehkäistä ongelmia ja taata turvallinen oppimisympäristö kouluyhteisössä. Kaikille yhdenvertaisesti tarkoitettuja opiskeluhuollon mukaisia palveluita ovat kuraattorin, koulupsykologin sekä terveydenhuollon palvelut. Lapsen ja perheen hyvinvoinnin tukemisesta esiopetuksen aikana vastaa moniammatillinen oppilashuoltoryhmä. Kuraattori toimii osana oppilashuoltoryhmää, ja hänen tehtävänsä on lapsen hyvinvoinnin tukeminen yhteistyössä esiopetuksen henkilöstön kanssa. (OHL 2013/1287.) Sosiaalipedagoginen työote on tärkeä menetelmä kuraattorityössä. Sosiaalipedagogisen työotteen keinoin tuetaan kasvua löytämällä keinoja, joilla voidaan lisätä yksilön kokonaisvaltaista hyvinvointia, ehkäistä pahoinvointia, tukea osallisuutta ja vähentää eriarvoisuutta yksilöiden välillä (Nivala & Ryyänen 2024, Osa 3 luku 6).

Tämän opinnäytetyön aiheena on yhteisöllinen opiskeluhoito ja kuraattorin kanssa tehtävä yhteistyö esiopetuksen näkökulmasta. Tämä yhteistyön osa-alue varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen nivelvaiheessa on vielä verrattain uutta, eikä kuraattorityöstä ole olemassa kovin paljon esiopetuksen näkökulmasta tehtyjä tutkimuksia. Suhola (2017) tuo väitöskirjassaan esiin ajatuksen, että oppilashuolto on vielä monellekin käsitteenä jäsentymätön ja epäselvä. Käytännössä oppilashuollon ajattelun olevan ongelmakeskeisiä interventioita, eikä sillä saavuteta sille asetettuja ennaltaehkäiseviä tavoitteita. (Suhola 2017, 3.) Kuraattoriyhteistyöstä ja opiskeluhoitolain mukaisesta asiakasmitoituksesta, jonka mukaan yhdellä kuraattorilla saa olla vastuullaan yhteensä 670 oppilasta (OHL 2013/1287 2§, 9a§, 14§), virinnyt keskustelu Jämsän varhaiskasvatuksen sosionomien ja aluepäälliköiden tapaamisessa nosti esiin tarpeen kuraattorin ja esiopetuksen välisen yhteistyön kartoittamiselle. Millaisia kokemuksia tällä hetkellä tehtävistä yhteistyötavoista esiopetuksen varhaiskasvatuksen opettajilla on? Onko esiopetuksessa toimivilla opettajilla mahdollisia ideoita tai toiveita yhteistyön kehittämiseksi? Nämä kysymykset ja yhteinen kokemus siitä, että tätä asiaa voisi olla hyvä selvittää, nousivat esiin Jämsän varhaiskasvatuksen sosionomien tapaamisessa kevättalvella 2024. Käydyn keskustelun pohjalta syntyi tämän opinnäytetyön aihe. Opinnäytetyön tarkoituksena on tuoda esille mitä hyvää, ja mitä kehitettävää esiopetuksen ja kuraattorin välisessä yhteistyössä yhteisöllisen opiskeluhoitoon näkökulmasta Jämsän kaupungissa on. Opinnäytetyön teoriaosuudessa avataan esiopetusta, yhteisöllisen oppilashuollon roolia esiopetuksessa, kuraattorin tehtäväkenttää sekä niiden lainsäädäntöä.

Varhaiskasvatuksen opettajien näkökulmien lisäksi opinnäytetyö sisältää lyhyesti myös kuraattorin ajatuksia tutkimuksesta saaduista tuloksista. Tässä opinnäytetyössä käytetään opiskeluhoitosta pääasiassa termiä oppilashuolto, koska aihetta käsitellään esiopetuksen viitekehyksessä. Opinnäytetyön keskeisiä käsitteitä ovat yhteisöllinen oppilashuolto, kuraattorin työ ja koulusosiaalityö, sosiaalipedagoginen työote, esiopetus, lapsen etu sekä lapsen ja perheen hyvinvoinnin ennaltaehkäisevä tukeminen.

2 Esiopetus ja oppilashuolto

Esiopetus on perusopetuslain (628/1998) alaista maksutonta opetusta, jota järjestetään lapsille oppivelvollisuutta edeltävänä vuonna. Esiopetuksen tehtävänä on edistää lapsen kasvua, kehitystä ja oppimisen edellytyksiä tiiviissä yhteistyössä lapsen ja hänen huoltajiensa kanssa. Esiopetus on velvoittavaa, ja sen järjestäminen on kuntien vastuulla. (Mitä on esiopetus? 2025.)

2.1 Esiopetussuunnitelma ja esiopetusta ohjaava lainsäädäntö

Perusopetuslakia (1998) noudattavan opetushallituksen esiopetussuunnitelman perusteiden (2014) mukaan esiopetuksen yhtenä tehtävänä on huolehtia koko yhteisön fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta turvallisuudesta. Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteissa (2014) korostetaan moniammatillista yhteistyötä yhteisöllisen opiskeluhoillon toteuttamisessa. Esiopetuksessa olevalla lapsella on oikeus saada hyvinvointialueen, opetustoimen, lapsen vanhempien ja lapsen itsensä kanssa yhteistyössä toteutettua maksutonta opiskeluhoiltoa, jonka ensisijaisena lähtökohdaksi pidetään lapsen etua. Yhteistyössä voi olla mukana myös muita lapsen edun mukaisia yhteistyötahoja. (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014. 12, 38.)

Esiopetusta Suomessa säätelevät monet lait. Perusopetuslaissa määrätään huoltajien vastuusta huolehtia, että lapsi osallistuu ennen oppivelvollisuuden alkamista vuoden kestävään esiopetukseen tai esiopetuksen tavoitteet täyttävään muuhun toimintaan. (POL 1998/628, 26§.) Mikäli lapsi kuuluu pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin, tulee lapsella olla oikeus saada esiopetusta sinä vuonna, kun hän täyttää viisi vuotta (L 2020/1214, 3§). Opetushallituksen laatimien esiopetuksen opetussuunnitelman perusteiden (2014) mukaan kunnat laativat paikallisen esiopetuksen opetussuunnitelman ja toteuttavat laadukasta ja maanlaajuisesti yhdenvertaista esiopetusta. Esiopetusta voidaan järjestää esimerkiksi päiväkodissa tai koulussa. (Esiopetussuunnitelman perusteet 2014.) Päiväkodeissa toteutettavan esiopetuksen järjestämiseen sovelletaan perusopetuslain lisäksi varhaiskasvatustalain esiopetuksen toteuttamiseen, esiopetusryhmän kokoon ja henkilöstömitoitukseen sekä alle oppivelvollisuusikäisten maksutonta esiopetusta täydentävän varhaiskasvatustalain maksullisuuteen. (L 2018/504.)

2.2 Oppilashuolto esiopetuksessa

Oppilashuollolla tarkoitetaan esi- ja perusopetuksessa oleville lapsille kuuluvan perusopetuslain (POL 1998/628) mukaista opiskeluhoiltoa. Esiopetuksen kontekstissa voidaan opiskeluhoilosta käyttää termiä oppilashuolto (OHL 2013/1287 3§). Oppilashuollosta vastaa monialaisesti hyvinvointialueen alainen opetustoimi yhdessä sosiaali- ja terveystoimen kanssa (Hannula 2017, 5–6). Koska esiopetuksen järjestämisestä vastaavat kunnat (Esiopetuksen järjestäminen 2024), yhteis-

työtä tehdään oppilashuollon osalta kuntien ja hyvinvointialueiden kesken. Oppilas- ja opiskeluhuoltolaissa määrätään opiskeluhuoltosuunnitelman laatimisesta. Sen tarkoituksena on edistää opiskeluhuollon suunnitelmallisuutta ja tarpeista lähtevää toimien kohdentamista. Suunnitelma laaditaan monialaisessa yhteistyössä esiopetuksen ja koulun henkilöstön kanssa. Mukaan otetaan myös oppilaiden ja heidän vanhempiensa näkökulma. Suunnitelmassa tulee olla kirjattuna ainakin arvio oppilashuollon kokonaistarpeesta ja käytettävissä olevista palveluista, yhteisöllisen oppilashuollon edistämiseksi tehtävistä toimenpiteistä, miten hyvinvoinnin eteen tehtävää yhteistyötä eri toimijoiden kesken järjestetään sekä suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi kiusaamiselta, väkivallalta ja häirinnältä toteutetaan. Opiskeluhuoltosuunnitelmassa tulee tulla myös ilmi toimenpiteet, joilla suunnitelmaa toteutetaan ja toteutumista seurataan. (Mahkonen 2014, 63–64.)

Oppilashuollon pääpaino esiopetuksessa on ennaltaehkäisevässä yhteisöllisessä oppilashuollossa, joka tarkoittaa ensisijaisesti koko oppilaitosyhteisöä ja sen oppilaiden hyvinvointia, turvallisuutta ja osallisuutta tukevia kaikkien saatavissa olevia yhdenvertaisia kuraattori-, psykologi- ja terveydenhuoltopalveluita. Yhteisöllisen oppilashuollon lisäksi oppilailla on myös oikeus saada yksilöllistä oppilashuoltoa ennaltaehkäisevänä tai korjaavana palveluna. Suholan (2017) mukaan hyvin tehdyllä ja tuloksellisella ennakoivalla oppilashuoltotyöllä voi olla kansantaloudellisesti merkittäviä vaikutuksia sosiaali- ja terveydenhuollon kustannuksiin pitkällä aikavälillä. Ennakoivat toimet tarkoittavat yhteisöllisyyden tukemista. Varhainen puuttuminen hyvinvoinnin tukemiseen voi näkyä positiivisina kerrannaisvaikutuksina ja taloudellisesti kestävä kehityksen näkökulmasta panostamisella ennakoivaan oppilashuoltoon korjaavien toimien sijasta on vaikutusta yhteiskunnallisella, yhteisöllisellä ja yksilölliselläkin tasolla. (Suhola 2017, 20–27.)

Oppilas- ja opiskelijahuoltolain (2013/1287) 18§ määrää, että huoltaja ei voi kieltää alaikäistä käyttämästä opiskeluhuollon palveluja. Kun kyseessä on esiopetusikäinen lapsi, on luottamuksellisen suhteen rakentaminen lapsen ja perheen kanssa ehdottoman tärkeää. Mäkelä (2019) nostaa esiin lapsilähtöisyyden näkökulman oppilashuollon palveluissa. Kun lapsi kokee, että häneen luotetaan ja hän tulee huomatuksi tarpeineen, se lisää lapsen luottamusta aikuista kohtaan (Mäkelä 2019, 14–17.) Sensitiivistä työtettä tarvitaan esiopetuksen ja oppilashuollon henkilöstön taholta myös vanhempien tai huoltajien kanssa. Kunnioittava ja kuunteleva kohtaaminen luo pohjaa vuorovaikutteiselle yhteistyölle. Vanhempien on helpompi ottaa vastaan oppilashuollollisia näkemyksiä,

kun heidän on ensin annettu kertoa heitä huolettavat asiat ja oman näkemyksensä asiasta. (Mäkelä 2019, 33–34.)

Monen lapsen oppimisen edellytyksenä on tuen saaminen. Tukea tulee antaa lapselle heti, kun tarve huomataan. Tuki voi olla tilapäistä tai sitä voidaan tarjota myös pitempiaikaisesti yksilöllinen tarve ja lapsen etu huomioiden. Perusopetuslain mukainen oppimisen tuki on kolmiportainen: Yleinen, tehostettu ja erityinen tuki. Tukea voidaan antaa esimerkiksi tukiopetuksen, erityisopetuksen tai avustajapalveluiden keinoin. Oppimisen tuen lisäksi oppilaalla on tarvittaessa oikeus saada myös opiskeluhuoltolaissa säädettyä yksilöllistä oppilashuoltoa kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin tukemiseksi. (Oppimisen ja koulunkäynnin tuki 2024.) Universaali yksilöllisyys-, yhdenvertaisuus- sekä tasa-arvoajattelu ovat tuoneet Suomen kouluihin inklusion käsitteen. Inklusiolla tarkoitetaan osallistamista ja mukaan ottamista, jolloin vahvempaa tukea tarvitseva oppilas on tarvitsemiensa tukikeinojen avulla yleisopetuksen kanssa samoilla tunneilla. Tätä vaihetta ovat edeltäneet segregatiovaihe eli eriyttämisen aikakausi sekä integraatiovaihe, jolloin vahvempaa tukea tarvitseva oppilas sijoitettiin jollain tietyillä tunneilla yleisopetukseen. Inklusion ydinajatus suomalaisessa opetusjärjestelmässä on, että oppilasta ei saa jättää epäonnistumaan, vaan jokaiselle oppilaalle annetaan riittävä tuki hänen selviytyäkseen yhdessä ikätovereidensa kanssa omassa lähikoulussaan. (Oja 2012, 37–40.) Vaikka oppilashuollon ja kuraattorin työn pääpaino onkin hyvinvoinnin tukemisessa, on oppimisen tukemisella myös oma roolinsa kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin näkökulmasta.

2.2.1 Yksilöllinen oppilashuolto

Yksilöllinen oppilashuolto käsittää kuraattori- ja psykologipalveluiden lisäksi kouluterveydenhuollon palvelut. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen mukaan siinä missä yhteisöllisen oppilashuollon ajatellaan olevan ehkäisevää työtä, yksilöllinen oppilashuolto tarjoaa ehkäisevän työn lisäksi myös tukitoimia ja voi tarkoittaa korjaavia oppilashuollollisia toimia. Oppilashuollon tavoitteena on varhaisen ja yksilöllisen tuen tarjoaminen kaikille, jotka sellaista tarvitsevat. (Lapset, nuoret ja perheet. Opiskeluhuolto 2024.) Tarve yksilöllisen oppilashuollon toimenpiteille saattaa ilmetä, mikäli yhteisöllisellä ryhmätasolla tarjottavat oppilashuollon palvelut eivät ole jonkun lapsen kohdalla riittäviä. Yksilöllistä, tapauskohtaista, oppilashuoltoa toteutetaan monialaisesti kokoamalla kunkin asiakkaan tarpeista nouseva asiantuntijaryhmä. Yksilökohtaisen oppilashuollon tavoitteena on tar-

jota lapsen ja hänen perheensä tarpeisiinsa vastaavaa vahvempaa tukea. Yksilökohtaisen oppilashuollon taustalla on aina vapaaehtoisuus ja asiakkaan suostumus. (Opiskeluhoito 2024.) Mikäli kyse on tehostetun tai erityisen tuen yhteistyöstä moniammatillisessa oppilashuoltoryhmässä, siihen ei erillistä suostumusta tarvita. Yksilökohtaisista oppilashuollollisista asioista laaditaan salassa pidettävä oppilashuoltokertomus, joka tallennetaan oppilashuoltorekisteriin. (Yksilökohtainen oppilashuolto Jämsässä 2022.)

Oppilashuollon työntekijän on viipymättä avun tarpeen havaittuaan asiakkaan kanssa yhdessä tai hänen suostumuksellaan otettava yhteyttä koulukuraattoriin tai -psykologiin (OHL 1287/2013, 16§). Oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa (1287/2013) määrätään, että yksilöllistä oppilashuoltoa tarvitsevalle palvelu tulee järjestää viimeistään seitsemäntenä arkipäivänä tuen tarpeen esille tulemisesta. Mikäli asia arvioidaan kuraattorin tai psykologin toimesta kiireelliseksi, tulee asiakkaan päästä keskustelemaan jo saman päivän tai viimeistään seuraavan arkipäivän aikana. Mikäli oppilas tarvitsee kouluterveydenhuollon palveluita, ne tulee mahdollistaa ilman ajanvarausta. (OHL 1287/2013, 15§.) Mikäli oppilas esimerkiksi vammansa vuoksi tarvitsee erityisiä sosiaali- ja terveysalanpalveluita, tulee tarvittavat palvelut opiskeluhoitolain mukaan yksilökohtaisen oppilashuollon puitteissa järjestää (OHL 1287/2013, 5§).

Esiopetuksen osalta yksilöllinen oppilashuolto pitää sisällään kuraattori- ja psykologipalveluiden lisäksi kouluterveydenhuollon sijaan esiopetusikäisille suunnatut neuvolapalvelut. Tapauskohtainen moniammatillinen asiantuntijaryhmä kootaan tarvittaessa tukemaan esiopetuksessa olevan lapsen kasvua, kehitystä ja hyvinvointia. (Esiopetuksen opiskeluhoitosuunnitelma 2023.)

2.2.2 Yhteisöllinen oppilashuolto

Tässä opinnäytetyössä painotetaan esiopetuksen oppilashuoltoa yhteisöllisen oppilashuollon näkökulmasta. Perusopetuslain (POL 1998/628) mukaisen yhteisöllisen oppilashuollon lähtökohtana on yhteistyö ja vuorovaikutus oppilaan ja huoltajan kanssa (Oppimisen ja koulunkäynnin tuki ja opiskeluhoito 2024). Esiopetus on osa kouluissa toimivaa monialaista oppilashuoltoryhmää (ohry), jonka tehtävä on ennaltaehkäisevän yhteisöllisen opiskeluhoollon suunnittelu, toteutus ja kehittäminen. Yhteisöllisen oppilashuoltoryhmän vastuulla on kouluympäristön turvallisuudesta ja kouluyhteisön hyvinvoinnista huolehtiminen. Oppilashuoltoryhmän vastuulla on myös yhteisölli-

sen oppilashuollon toteutumisen arviointi: Onko sovitusta tehtävistä huolehdittu, vastaako toiminta tarpeeseen ja millaista on tehdyn työn vaikuttavuus? (Opiskeluhooltoryhmä 2023.) Esiope- tusympäristössä tapahtuvan oppilashuollon tavoitteena on edistää lapsen hyvää oppimista, hyvää psyykkistä ja fyysistä terveyttä sekä sosiaalista hyvinvointia, ja ylläpitää sekä kehittää näitä osa- alueita tukevia edellytyksiä ja toimintatapoja (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 2013).

Yhteisöllisestä oppilashuollosta esiopetuksessa löytyy verrattain vähän tehtyjä tutkimuksia. Perus- opetuksen näkökulmasta tutkimusta löytyy enemmän. Näitä tutkimuksia voidaan kuitenkin tarkas- tella soveltaen myös esiopetuksen näkökulmasta. Gråsten-Salonen ja Mehtiö (2017) painottavat luottamuksellisen suhteen syntymistä ja kunnioittavaa työtettä lapsen ja hänen perheensä osalli- suuden tunteen kokemisessa. Oppilashuollon rooli on tullut yhä tärkeämmäksi lapsen ja nuoren kehitysympäristöjen ja koulujen toimintaympäristöjen muuttuessa nopeasti. Oppilashuollon voi- daan katsoa olevan jo kasvatusta ja opetustyön perustoimintaa. (Gråsten-Salonen ja Mehtiö 2017, 364.) Ahtola (2013) toteaa Sosiaalilääketieteellisessä aikakauslehdessä julkaistussa artikkelissaan, että esiopetuksen aikainen oppilashuollollinen nivelvaiheyhteistyö vaikuttaa positiivisesti koulun aloittamiseen ja oppimistuloksiin ekaluokalla. Ahtola nostaa esiin ajatuksen siitä, että oppilashuol- totyötä toteutettaessa tulisi oppilaiden lisäksi kiinnittää enemmän huomiota myös kasvatusta ja opetushenkilöstöön sekä vanhempien rooliin. Esiopetuksessa olevat lapset ovat vielä kiinni van- hemmissaan ja kasvattajissaan, ja muutokset alle kouluikäisen lapsen elämässä ovat riippuvaisia heille tärkeistä aikuisista. Tulee siis panostaa kasvattajien rooliin hyvinvoinnin ja hyvän koulun- käynnin turvaamiseksi. (Ahtola 2013, 96–97.) Suhola (2017) muistuttaa yhteisöllisen oppilashuol- lon tehtävästä negatiivisen ylisukupolvisen jatkumon vähentämiseksi ja katkaisemiseksi. Ennalta- ehkäisevällä oppilashuoltotyöllä voidaan mahdollisesti vaikuttaa kalliiden julkisten palvelujen tarpeen vähentämiseen pitkällä aikavälillä. (Suhola 2017, 27.)

Parhialan (2022) Jyväskylän yliopistossa tekemässä väitöskirjassa todetaan, että viime vuosina kou- luissa on alettu oppimistaitojen ja oppimisen lisäksi kiinnittää huomiota lasten kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin. Väitöskirjan mukaan viime vuosina julkaistut raportit ja tutkimukset ovat osoitta- neet, että osa oppilaista voi huonosti, ja koulu yhteisöön kuulumattomuuden tunne koskettaa kol- masosaa oppilaista. (Parhiala 2020, 4–5.) Yhteisöllisen oppilashuollon ryhmäytymistä tukeva sekä joukkoon kuulumattomuuden tunnetta lisäävä ennaltaehkäisevä yhteistyö vanhempien, esi- ja perusope- tuksen henkilöstön sekä oppilashuollon asiantuntijoiden eli kuraattorin ja psykologin kesken on

korostunut. Perheiden osallisuus nousee esiin tärkeänä osa-alueena yhteisöllisestä oppilashuollosta puhuttaessa ja esiopetuksessa tehdäänkin tiivistä yhteistyötä lapsen huoltajien kanssa. Julkaisun Kasvatus & Aika (2021) artikkelissa tarkastellaan hyvinvointiin arjessa vaikuttavia tekijöitä lasten omasta näkökulmasta. Artikkelin kirjoittajien, Kallinen, Nikupeteri, Laitinen, Lantela, Turunen, Nurmi ja Leinonen, tekemä tutkimus on tehty Lapin yliopistossa osana Perhe-keskustoimintamalli Lappiin -hanketta (2017–2018). Vertaisarvioituun artikkeliin on kerätty ja analysoitu päiväkodeissa ja kouluissa tehtyjä lasten haastatteluja, ja tutkimuksen viitekehystenä on käsitys lapsesta aktiivisena toimijana. Kallisen ym. (2021) tutkimuksessa nousee esiin koulun, päiväkodin ja kaveriesuhteiden merkitys lasten turvallisuuden kokemiseen. Kiusatuksi tuleminen, yksinäisyyden kokemus, oman tilan tarve sekä koulumaailman strukturoitu aikataulutus nousevat lasten kertomuksissa esiin asioina, jotka haastavat päiväkotij- ja koulumaailmaa lasten hyvinvoinnin näkökulmasta. Lasten mielestä on tärkeää, että heillä on ympärillään aikuisia, joille he voivat luottaa omat huolensa ja toiveensa. (Kallinen ym. 2021, 11–12.) Sosiaalisesti kestävä kehityksen osa-alueella pyritään yhteistyöllä turvaamaan yksilöiden ja yhteisöjen hyvinvointia mm. tarjoamalla varhaista tukea mahdollisimman pian tuen tarpeen ilmetessä. Tähän tavoitteeseen päästään yhteistyöllä, joka edellyttää selkeitä toimijarooleja sekä yhdessä sovittuja toimintaperiaatteita. (Sosiaalisesti kestävä Suomi 2020. 2010, 16.)

Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (2013) sovelletaan perusopetuslaissa (1998) tarkoitettussa opetuksessa edistämään ja ylläpitämään oppimista, terveyttä sekä sosiaalista hyvinvointia oppilaitosyhteisössä (OHL 2013/1287, 2§). Perustana nykymuotoiselle oppilashuollolle voidaan ajatella olevan Suomessa vuonna 1991 ratifioitu YK:n lapsen oikeuksien sopimus, jossa keskeisenä periaatteena korostuu lapsen etu. Lapsen oikeuksien sopimuksen 3. artiklan mukaan kaikissa lapseen liittyvissä toiminna tulee ottaa huomioon lapsen etu (Yleissopimus lapsen oikeuksista 1991.) Lastensuojelulain (2007) mukaan koulu on tarvittaessa velvollinen huolehtimaan lapsen edun toteutumisesta jo opetussuunnitelmaa laadittaessa (LSL 2007/417, 25§). Myös esiopetuksessa olevalla lapsella on oikeus saada oppilashuoltoa lapsen edun mukaisesti. Esiopetusikäisen oppilashuoltoon kuuluu koulupsykologi- ja kuraattoripalveluiden lisäksi neuvolan ikäryhmäkohtaiset terveydenhuoltopalvelut. Kuten jo aiemmin luvussa 2.2. on mainittu, on oppilashuollon tarkoitus esiopetuksessa olla ensisijaisesti ennaltaehkäisevää yhteisön toimintaa tukevaa työtä. Yhteisöllisen oppilashuollon lisäksi esiopetusikäisellä on tarvittaessa oikeus yksilökohtaiseen oppilashuoltoon. (Opiskeluhoito 2024.) Tässä luvussa jo mainittujen lakien lisäksi keskeisiä esiopetuksen oppilashuoltoa ohjaavia lakeja ovat esimerkiksi sosiaalihuoltolaki, terveydenhuoltolaki, asetus neuvolatoiminnasta, koulu-

ja opiskeluterveydenhuollosta, sosiaalihuoltolaki sekä tietosuojalaki. (Esiopetuksen opiskeluhuoltosuunnitelma. 2023.)

2.2.3 Yhteisöllinen oppilashuolto Jämsän kaupungin esiopetuksessa

Usein rehtorin johtamaan opiskeluhuoltoryhmään kuuluu opettajien lisäksi mahdollisesti muuta koulun henkilökuntaa sekä koulupsykologi, kuraattori ja kouluterveydenhuollon edustajia (Opiskeluhuoltoryhmä 2023). Tässä opinnäytetyön luvussa tarkastellaan yhteisöllistä opiskeluhuoltoa Jämsän kaupungissa. Jämsässä yhteisölliseen opiskeluhuoltoryhmään (OHRY) kuuluvat rehtori/apulaisrehtori, perusopetuksen ja esiopetuksen varhaiskasvatuksen erityisopettajat, luokanopettajat ja esiopetuksen varhaiskasvatuksen opettajat, perusopetuksen ohjaajat sekä varsinaisen opiskeluhuollon edustajat koulupsykologi, kuraattori, koululääkäri ja kouluterveydenhoitaja. Ryhmän kokoonpano vaihtelee, mutta jokaisesta ammattikunnasta esi- ja alkuopetuksen yhteistyökokouksiin osallistuu vähintään yksi edustaja. (OHR-muistiot 2023–24.) Koulukohtaiset yhteisölliset opiskeluhuoltoryhmät (Ohry) kokoontuvat vähintään lukukausittain. Esiopetuksen näkökulmasta kevään Ohry on tärkeä koulunaloituksen lähestyessä. Vaikka opiskeluhuoltoryhmän kokoontumisiin ei osallistu koko koulun tai oppilaitoksen henkilökunta, yhteisöllistä oppilashuoltoa toteuttavat oppilas- ja opiskeluhuoltolain (2013) 4§ mukaan kaikki opiskeluhuollon toimijat. Myös Jämsän kaupungin opiskeluhuollon koordinaattori Petra Koljonen korosti pitämässään puheenvuorossa Jämsän esiopetuksen varhaiskasvatuksenopettajien orientaatiopäivässä, että yhteisöllinen opiskeluhuolto, eli lasten ja nuorten turvallisuudesta ja hyvinvoinnista huolehtiminen, kuuluu kaikille oppimisympäristössä työskentelevillä aikuisilla (Koljonen 2024). Esiopetuksen yhteisöllisen oppilashuollon katsotaan Jämsässä olevan ensisijaisesti ennaltaehkäisevää yhteisö- ja oppimisympäristötasolla tapahtuvaa hyvinvointia sekä terveyttä tukevaa ja edistävää toimintakulttuuria (Esiopetuksen opiskeluhuoltosuunnitelma 2023, 5).

Jämsän esiopetuksen opiskeluhuoltosuunnitelma (2023) velvoittaa huolehtimaan esiopetusympäristön turvallisuudesta yhteisöllisen oppilashuollon näkökulmasta. Oppilashuolto on suunnitelmalista monialaista ja perheitä osallistavaa yhteistyötä, jonka tavoitteena on ylläpitää, edistää sekä tukea hyvinvointia ja oppimista ennaltaehkäisevästi. (Esiopetuksen opiskeluhuoltosuunnitelma 2023, 3.) Esiopetusryhmien ja koko yhteisön hyvinvointia tulee oppilas- ja opiskelijahuoltolain (2013/1287) 4§ mukaan arvioida ja kehittää yhteistyössä perusopetuksen, varhaiskasvatuksen,

neuvolan sekä muiden lapsen hyvinvointia edistävien tahojen kanssa. Lasten ja heidän perheidensä osallisuutta pidetään tärkeänä, jotta ongelmat tunnistettaisiin varhaisessa vaiheessa ja sopivan sekä oikea-aikaisen tuen järjestäminen ryhmä- tai yhteisötasolla onnistuisi yhteisöllisen oppilashuollon menetelmin. Avoin dialogi edesauttaa yhteenkuuluvuuden ja osallisuuden kokemuksen syntymistä. (Yhteisöllinen oppilashuolto 2022.)

Yhteisöllisen oppilashuollon tarkoituksena Jämsässä on nostaa esiin ajankohtaisia asioita ja ilmiöitä lasten ja perheiden elämässä sekä miettiä kuinka tukea esiopetuksessa olevien lasten kokonaisvaltaista hyvinvointia. Marraskuussa 2024 pidetyssä laajennetussa pohjoisen varhaiskasvatusalueen opiskeluhuoltoryhmän tapaamisessa keskusteltiin mm. kiusaamisen ehkäisystä, kaveritaitojen vahvistamisesta ja median merkityksestä lasten arjessa. (Opiskeluhuolto Jämsänkosken yhtenäiskoulussa 2024.) Vuonna 2024 päivitettyssä Opiskeluhuolto Jämsän esiopetuksessa -verkko-materiaalissa nostetaan esiin kahdeksan arvoa, jotka nähdään hyvinvoivan koulu yhteisön taustalla: Osallisuus, yhteisöllisyys, yhdenvertaisuus, turvallisuus, esteettömyys, terveellisyys, yhteistyö ja hyvinvointi. Nämä arvot avataan edelleen yhteisiksi tavoitteiksi ja toimintatavoiksi, jotka ohjaavat esiopetuksen oppilashuoltoa käytännössä. Yhteisiksi toimintatavoiksi ja tavoitteiksi materiaalissa mainitaan kohtaaminen, kuunteleminen, kysyminen, puhuminen, kunnioittaminen, kannustaminen, yhdessä tekeminen ja yhteiset säännöt. (Esiopetuksen opiskeluhuoltosuunnitelma 2023.) Opiskeluhuollon psykologi Klara Ylkänen (2024) kuvaili Jämsän esiopetuksen varhaiskasvatuksen orientaatiopäivässä pitämässään puheenvuorossa tämän päivän yhteisöllisen oppilashuollon olevan erilaisiin esiin nouseviin ilmiöihin puuttumista. Opiskeluhuollon psykologi vastaa koko Jämsän kaupungin esi- ja perusopetuksen oppilaista ja Ylkäsen mukaan noin 30 % työstä on yhteisöllistä oppilashuoltoa. Valitettavana asiana Ylkänen pitää työkentän fyysistä laajuutta, joten ryhmäkäynnit jäävät hyvin vähäisiksi. Psykologin konsultointiapua saa, ja tulee Ylkäsen mukaan pyytää matalalla kynnyksellä. (Ylkänen 2024.)

Jämsässä kunnallista esiopetusta toteutetaan fyysisesti sekä päiväkodeissa että koulun yhteydessä. Tämä voi haastaa yhteisöllisen oppilashuollon yhdenvertaista toteuttamista kolmella eri varhaiskasvatusalueella ja monessa eri yksikössä. Tampereen kaupungin varhaiskasvatuksen nettisivuilla kerrotaan, kuinka kunnallista esiopetusta järjestetään suurelta osin koulun tiloissa (Esiopetuksen järjestämisen paikat 2024). Koulukuraattorin rooli painottuu koulu ympäristöön. Tämä saattaa lisätä kouluissa toteutettavan esiopetuksen osuutta myös yhteisöllisen oppilashuollon

näkökulmasta verrattuna päiväkodeissa järjestettävään esiopetukseen. Jämsässä kuraattorityö esiopetuksessa on aloitettu vasta syksyllä 2021, joten tämä työmuoto on vielä lapsenkengissä ja yhteistyössä on paljon kehitettävää monella osa-alueella (Pikkarainen 2024).

Terveydenhuollon näkökulmasta yhteisöllinen oppilashuolto esiopetuksessa on neuvolan ja esiopetuksen välistä yhteistyötä, jossa jaetaan lapsen terveyden ja hyvinvoinnin tukemiseksi tarvittava oleellinen tieto. Se on terveyttä ja hyvinvointia edistävää ennaltaehkäisevää lastensuojelutyötä. Lastenneuvolapalveluista Jämsässä vastaa Keski-Suomen hyvinvointialue. Lapsen kouluunlähtötarkastus tehdään neuvolassa, ja aloittaessaan perusopetuksessa lapsi siirtyy koulu-terveydenhoidon piiriin.

3 Kuraattorityö osana yhteisöllistä oppilashuoltoa ja koulusosiaalityötä

3.1 Kuraattorityö ja sen kehitys Suomessa

Kuraattorityötä voidaan tarkastella eri näkökulmista. Yhteiskunnallisesta viitekehyksestä kuraattorityön tehtävän voidaan ajatella olevan oppilaan tukemista oppivelvollisuudesta suoriutumisessa ja kasvamisessa tulevaisuudessa yhteiskunnassa pärjääviksi yksilöiksi ja toimijaksi. Sosiaalityön näkökulmasta kuraattorityön tavoitteena on toimia kasvattajana yhteisössä, jonka tarkoitus on tukea ja edistää lapsen hyvinvointia, vuorovaikutustaitoja ja sosiaalisia suhteita. (Hannula 2017, 12.) Koulusosiaalityö on kuraattorin toteuttamaa monialaista yhteistyötä eri toimijoiden kanssa. Sen tarkoituksena on edistää opiskelijoiden sosiaalisia taitoja, vuorovaikutussuhteita ja toimijuutta arjessa. (Gråsten-Salonen ym. 2017, 362.) Hannula (2017, 18) painottaa yhteisöllisyyttä ja lastensuojelun asiantuntijuutta koulusosiaalityön erityisosaamisena.

Kuraattorityön kehitys on Gråsten-Salosen ja Mehtiön (2017) mukaan ollut hidasta. Kuraattorin työhön alettiin kiinnittää enemmän huomiota sen jälkeen, kun siirryttiin peruskoulujärjestelmään. Vuonna 1973 valtioneuvoston asettama oppilashuoltokomitea määritteli koulukuraattorin roolin ennaltaehkäisevän sosiaalityön asiantuntijaksi. Tuolloin asetetut koulusosiaalityön tavoitteet ovat koulukuraattorityön kivijalka. Opiskeluhoitopalvelut kirjattiin perusopetuslakiin vasta vuonna 2003. Vuonna 2014 voimaan astunut oppilas- ja opiskeluhoitolaki antoi samat oikeudet kuraatto-

ripalveluihin jokaiselle perusopetuslain (1998) mukaisen oppivelvollisuuden piirissä olevalle oppilaalle sekä toisen asteen opiskelijoille. Tämä käsittää myös esiopetuksessa olevat lapset. Koulusosiaalityöntekijänä kuraattori tekee lapsi- ja nuorisososiaalityötä sekä perhesosiaalityötä. Yhteisöllisen oppilashuollon näkökulmasta koulukuraattorin työ on koko oppimisympäristön ja yhteisön hyvinvointia tukevaa yhteisösosiaalityötä. (Gråsten-Salonen ym. 2017, 362–365.) Kasvu- ja oppimisympäristöjen yhteisöllisyyden edistämällä voi olla sosiaalisen kestävän kehityksen näkökulmasta kauaskantoisia yhteiskunnallisia vaikutuksia. Kun lapsia kannustetaan osallistumaan ja toimimaan osana koulu yhteisöä, ehkäistään syrjäytymistä ja tuetaan kasvua kohti yhteiskunnallista toimijuutta ja mahdollisuutta olla vaikuttamassa yhteiskunnallisissa muutoksissa ja murroksissa. (Nivala & Ryyänen 2024, Osa 3, luku 6.) Lasten ja nuorten joukkoon kuuluvuuden tunteen ja osallisuuden kokemuksen tukeminen ehkäisee syrjäytymistä ja opettaa lapsille keinoja toimia ja vaikuttaa osana yhteiskuntaa.

Laissa sosiaalihuollon ammattihenkilöistä (2915) määrätään, että toimiakseen kuraattorina henkilön tulee omata sosiaalityöntekijän pätevyys, eli olla suorittanut sosiaalityön opinnot sisältävän ylempään korkeakoulututkinnon (L 817/2015, 8§.) Vähimmäisvaatimus kuraattorin kelpoisuuteen on sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinto (OHL 1287/2013,7§). Laissa määrätään myös henkilöstömitoituksesta. Yhdellä kuraattorilla saa olla vastuullaan korkeintaan 670 oppilasta (OHL 1287/2013, 9a§.)

3.2 Sosiaalipedagoginen työote koulusosiaalityössä

Sosiaalipedagogisella työotteella tarkoitetaan työskentelytapaa, jonka keinoin pyritään tukemaan ihmisen kasvua etsimällä keinoja, joilla voidaan tukea kokonaisvaltaista hyvinvointia, vähentää ja ehkäistä pahoinvointia, tukea osallisuutta sekä vähentää eriarvoisuutta ihmisten välillä. Yhteisöllisen sosiaalipedagogisen työotteen juuret ulottuvat 1800-luvun viimeisille vuosikymmenille. Tuolloin vaikuttanutta yhdysvaltalaista teoreetikkoa Jane Addamsia pidetään yhteisösosiaalityön uranuurtajana. Addams korosti ajattelussaan ja työssään ruohonjuuritason toimijuutta ja arjen osallisuuden merkityksellisyyttä kasvatuksellisen sosiaali- ja yhteistyön lähtökohtina. Näitä voidaan pitää nykyisenkin sosiaalipedagogisen koulusosiaalityön tärkeinä osa-alueina. Sosiaalipedagogisen työotteen eettisenä arvoperustana on ajantasaisen lainsäädännön noudattaminen sekä hankitun tiedon, ymmärryksen, omaksuttujen arvojen, ihmiskäsityksen ja maailmankuvan

hyödyntäminen. Ihmisarvon kunnioittaminen, ainutlaatuisuuden ymmärtäminen sekä oikeudenmukaisuus ovat tärkeitä arvoja, kun pyrkimyksenä on yksilön toimijuuden tukeminen. (Nivala & Rynnänen 2024, Osa 3, luku 6–7.)

Sosiaalisesti kestävä kehityksen näkökulma on yksi sosiaalipedagogisen työtteen eettisistä periaatteista. Eriarvoisuuden vähentämisellä ja ehkäisemisellä sekä toimijuuden ja osallisuuden kokemisen lisäämisellä esiopetusiässä voi olla voimakkaita positiivisia vaikutuksia. Sosiaalipedagogisen kuraattorityön lähtökohtana on ajatus kuraattorin roolista olla paitsi koulusosiaalityöntekijä myös kanssakulkija, kasvattaja ja yhteisöllisen toimintakulttuurin edistäjä ja ylläpitäjä. Sosiaalipedagogisesta näkökulmasta kuraattorin ajatellaan olevan tiivis osa esiopetus- ja koulu yhteisöä ja hänellä tulee olla riittävästi aikaa toteuttaa ennaltaehkäisevää ja yhteisöä vahvistavaa työtä. Kuraattorin tulisi olla koulun ja yhteisön saatavilla silloin, kun sille herää tarve. (Nivala & Rynnänen 2024. Osa 3, luvut 6–7.)

Varhaiskasvatus- ja kouluympäristöissä sosiaalipedagogista käytännön työtä voidaan tarkastella hieman eri näkökulmista. Varhaiskasvatuksessa aikuisen tehtävänä on jokaisen lapsen kohtaaminen ainutlaatuisena kasvavana ja kehittyvänä yksilönä. Varhaiskasvattajan tehtävä on antaa tilaa luovuudelle ja mielikuvitukselle, mahdollistaa ja tukea lapsen uteliaisuutta uusien asioiden kokeamiseen ja oppimiseen. Koulun rooli korostuu enemmän sivistävänä kasvuympäristönä, joka tukee sosialisatiota eli ihmisen kasvua yhteiskunnassa toimivaksi jäseneksi. Se mitä opettajan ohjauksena luokassa tehdään, on vain osa koulun tehtävää. Sosiaalipedagogisen työtteen tavoitteena on laajentaa oppimisen näkökulmaa luokahuoneen ulkopuolelle. (Nivala & Rynnänen 2024. Osa 3, luku 7.) Kuraattorin voidaan ajatella olevan sillanrakentaja pedagogiikan ja sosiaalityön välillä. Yhteiskuntatieteiden lisensiaatti Elina Savolainen (2021) kuvaa sosiaalipedagogisen asiantuntijuuden olevan siltojen rakentamista kohti hyvää elämää ja kestävä yhteiskuntaa elämän nivelvaiheissa ja silloin, kun tuen tarpeita ilmenee (Savolainen 2021, 155).

3.3 Kuraattorityön edellytykset ja tavoitteet 2020-luvulla

Laissa määrätään, että opiskeluhuollon mukaisten kuraattoripalveluiden tulee olla helposti saavutettavissa (OHL 1287/2013, 9§). Ensisijainen tavoite koulu yhteisöissä on toteuttaa ennaltaehkäisevää ja yhteisöä tukevaa opiskeluhoitoa. Kuraattorityön tulee ohjata sekä tukea koulunkäyntiä ja

opiskelua edistämällä kouluuyhteisön hyvinvointia sosiaalityön menetelmillä. Sosiaalisten ongelmien tunnistaminen on osa kuraattorilta vaadittua ammattiosaamista. (Gråsten-Salonen & Mehtiö 2017, 363–366.) Rasku-Puttonen (2006) taas painottaa yhteisön toimivuuden ja hyvinvoinnin lähtökohtana kasvattajan vastuuta oppilaiden ja opiskelijoiden osallisuuden toteutumisessa. Osallisuuden kokemisen ja yhteisöön kuulumisen tunteen kehittyminen vaatii ryhmän sisäistä hyvää vuorovaikutusta, mutta aina se ei ole ongelmaton. Opettajien ja kasvattajien tulisi nähdä ja ymmärtää ryhmästä nousevia ilmiöitä ja asioita, jotka eivät toimi ja joihin olisi tärkeää jollain tapaa tarttua. (Rasku-Puttonen 2006, 112–113.) Kuraattorin tehtävän tavoitteisiin kuuluu toimia opettajien ja kasvattajien tukena ryhmän sisältä nousevissa haasteissa. Jotta kuraattoripalvelut toimisivat ja auttaisivat käytännössä, vaatii se opettajilta ja kasvattajilta yhteydenottoa kuraattoriin heti huolen herätessä. Yhteisöllinen opiskeluhoito kuuluu kaikille lasten kanssa työskenteleville aikuisille. (Soikka 2024.)

Terveys- ja hyvinvoinninlaitos määrittelee, että kuraattorin tehtävä sisältää koko opiskeluyhteisön hyvinvoinnin sekä opiskelijoiden ja oppilaiden oppimisen, koulunkäynnin, hyvinvoinnin ja sosiaalisen toimintakyvyn tukemista. Työskentelymenetelmä on eri toimijoiden ja perheiden kanssa tehtävä monialainen yhteistyö. Kuraattorin apuun voi turvautua esimerkiksi perheeseen ja kotiin liittyvissä ongelmissa, kaverisuhteiden haasteissa tai jos kokee itsensä yksinäiseksi. Myös koulunkäyntiin, poissaoloihin tai tunne-elämän häiriöihin voi pyytää tukea ja apua kuraattorilta. Koulu kasvuympäristönä on tärkeässä roolissa turvaamassa lapsen tasapainoista kasvua ja kehitystä. (Opiskeluhoillon kuraattoripalvelut 2023.) Koulusosiaalityön tehtävä on olla lastensuojelulain mukaista ennaltaehkäisevää lastensuojelutyötä (LSL 417/2007 3§).

Lastensuojelulliset asiat kuuluvat myös kuraattorin vastuualueeseen koulusosiaalityöntekijänä. (Opiskeluhoillon kuraattoripalvelut 2023.) Opiskeluhoillon esi- ja perusopetuksen kuraattori Suvi Soikka kertoi Jämsän kaupungin esiopetuksen varhaiskasvatuksen opettajien orientaatiopäivässä 9.8.2024 pitämässään puheenvuorossa kuraattorityön pääpainon olevan ennaltaehkäisevässä sosiaalityössä. Kuraattorityön tavoitteena on myös Soikan mukaan tukea oppimista, hyvinvointia, kasvua, kehitystä ja kasvattajien välistä yhteistyötä ja palvelua on tarjolla yhdelle lapselle, perheelle, ryhmälle tai koko opiskeluyhteisölle. (Soikka 2024.) Kuraattorin työn tavoitteena on olla matalankynnyksen sosiaalityötä tai -ohjausta. Saadakseen kuraattoripalveluita ei tarvitse muodostaa asiakkuutta, vaan kuraattorin puheille voi hakeutua helposti. Kuraattori voi edelleen ohjata

muiden asianmukaisten ja oikea-aikaisten sosiaalipalveluiden piiriin. Opiskeluhuollon kuraattori-palvelut 2023.)

Kuraattorityön tavoitteita voidaan tarkastella myös ratkaisukeskeisestä ja voimavaralähtöisestä näkökulmasta. Kuraattorin tehtävänä on tunnistaa meneillään olevan aikakauden ilmiöitä sekä tuoda lasten ja nuorten voimavaroja lisääviä keinoja ja menetelmiä tukemaan heidän arkeaan ja toimintakykyään sekä vuorovaikutustaitoja. 2020-luvulla monikulttuurisuus ja viime aikoina väkivallan uhka ovat nousseet ilmiöiksi koulumaailmassakin. Kriisityön osaaminen on osa kuraattorin työkenttää. (Gråsten-Salonen ym. 2017, 366.) Tämän päivän ilmiöistä kuraattoria työllistävinä teemoina Soikka nostaa tapetille erityisesti kaveri- ja perheasiat (Soikka 2024.)

Kun esiopetusikäisen lapsen hyvinvointia tuetaan ennaltaehkäisevästi ja hänen osallisuuttaan ja yhdenvertaisuuttaan vahvistetaan yhteisön jäsenenä, voi sillä olla myönteisiä vaikutuksia pitkälle tulevaisuuteen sosiaalisesti kestävästä kehityksen näkökulmasta. Parhialan (2020) 4–9-ikävuoden aikana tekemässä pitkittäistutkimuksessa havaittiin, että lapsilla, joilla ilmeni lukivaikeus kouluikässä, oli jo alle kouluikäisenä heikommat sosiaaliset taidot. Tutkimustulokset osoittavat kuitenkin, että ensimmäiset kouluvuodet toimivat suojaavana tekijänä lasten hyvinvoinnin kannalta oppimisvaikeuksista huolimatta. Oppimisen tukeminen vaikuttaa siis tukevan myös hyvinvointia. Parhialan mukaan nykytiedon valossa ei kuitenkaan ole vielä riittävää ymmärrystä oppimisvaikeuksien ja hyvinvoinnin ongelmien yhteydestä toisiinsa ennen kouluikää. Kestävästä kivijalan rakentamisesta sekä oppimisen ja riittävän hyvinvoinnin tason säilyttäminen vaatii kuitenkin yhteistyötä eri toimijoiden välillä. (Parhiala 2020, 5.) Hyvinvoinnin tukemisella ja yhteisöllisellä oppilashuollolla voi olla laaja-alaisia vaikutuksia esiopetusikäisen lapsen elämässä. Kuraattorityö esiopetuksessa hakee vielä rooliaan, mutta tämän näkemyksen valossa moniammatillista yhteistyötä on syytä kehittää.

Sosiaalisesti kestävästä kehityksen tavoitteena on yhdenvertaisuuden, tasa-arvon ja elämän perusedellytysten toteutuminen yksilön elämässä ja parhaimmillaan se tarkoittaa myönteisten hyvinvoinnin edellytysten siirtymistä sukupolvelta toiselle. (Kestävästä kehityksen keskeiset käsitteet 2024.) Kallinen ym. (2021, 6) nostavat kuitenkin esiin ajatuksen siitä, että vaikka lapsilähtöisyys tiedonhankinnan ja tutkimuksen pohjana onkin jo hyvin tunnistettu, ei sitä kuitenkaan vielä osata hyödyntää riittävästi ja systemaattisesti. Pienillä koululaisilla haasteet saattavat korostetusti näkyä

oppimisvaikeuksina, mutta tukemalla lapsen ja perheen kokonaisvaltaista hyvinvointia voidaan myös oppimisen edellytyksiin vaikuttaa. Mitä pienemmästä oppijasta on kysymys, sitä suurempi vastuu on vanhemmilla. (Mahkonen 2014, 124–125.) Oppimisen haasteet saattavat olla myös ylisukupolvisia, eli lapsen vanhemmilla saattaa olla samankaltaista historiaa. Esiopetusikäisen lapsen asioiden päätäntävalta kuuluu lapsen huoltajille, joten kuraattorilta vaaditaan laajaa sosiaalipedagogista osaamista ja yhteistyötä lapsen itsensä lisäksi myös hänen perheensä kanssa. Suhola (2017) korostaa kuraattorin asemaa oppilashuollon työntekijänä ja lapsen hyvinvoinnin kehittymisen seuraajana näköalapaikalta. Samassa yhteydessä hän nostaa esiin opettajien kanssa tehtävän oppilashuollollisen yhteistyön vastuullisuuden ja roolin lasten hyvinvoinnin edistämässä. (Suhola 2017, 21.)

3.4 Esiopetuksen ja kuraattorin välinen yhteisöllisen oppilashuollon yhteistyö Jämsän kaupungissa

Jämsän kaupungin esiopetuksen opiskeluhuoltosuunnitelma (2023) on laadittu opiskeluhuoltoa ohjaavaa ajantasaista lainsäädäntöä noudattaen. Oppilashuollosta osa kuuluu opetuslainsäädännön alle, jolloin oppilashuoltoa tarkastellaan ensisijaisesti oppimisen ja pedagogisen tuen näkökulmasta. Suhola (2017) nostaakin Lappeenrannan teknillisessä yliopistossa tekemässä väitöskirjassaan esiin haasteen lainsäädännöllisestä näkökulmasta oppilashuollon kentällä. Myös varhaiskasvatuksen opettajien koulutus ja osaaminen esiopetuksessa painottuu opettamisen ja pedagogiikan kentälle. (Suhola 2017, 23.) Esiopetuksen henkilöstön tukeminen lasten kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin edistämässä ja sosiaalipedagogisen asiantuntijuuden jakaminen työyhteisölle on osa kuraattorin tehtäväkenttää.

Kuraattorin ja esiopetuksen välinen yhteistyö Jämsässä nojaa yhteisöllisiin opiskeluhuoltoryhmiin, eli on arjen kohtaamisten ja käytännön työn osalta vähäistä. Pääpaino on ehkäisevässä oppilashuoltotyössä, ja mikäli esiopetusryhmässä nousee esiin jokin huolta aiheuttava ilmiö, yhteistyö siihen liittyen käynnistyy esiopetusryhmän yhteydenotolla kuraattoriin ja hänet saa kutsua ryhmäkäynnille. Kuraattorin työkenttä on kuitenkin laaja, ja yhteistyö on luonteeltaan enemmänkin konsultoivaa. (Soikka 2024.) Koulusosiaalityöntekijä eli kuraattori ei ole aktiivisesti läsnä esiopetuksen arjessa, joten lapsen ja perheen hyvinvoinnin tukeminen tapahtuu yhteistyössä esiopetushenkilöstön ja kuraattorin kesken.

Jämsän perus- ja esiopetuksessa matalankynnyksen palveluna ja kuraattorityön tunnettuutta lisäävänä keinona kuraattori on esimerkiksi osallistunut Korven koulun eskari- ja eppumessuille. Idea messuille on saatu Jyväskylän Puistokoulun mallista, johon esihenkilöstö on käynyt muutama vuosi sitten tutustumassa. Toukokuussa pidettävillä messuilla esiopetukseen tuleville ja aloittaville eka-luokkalaisille esitellään koulun tilojen ja henkilökunnan lisäksi myös eri toimijoita ja tahoja. Mukana on myös opiskeluhuollon edustus. (Ahtola-Järvinen 2024). Jämsänkosken yhtenäiskoulun, Korven koulun sekä Koskenpään ja Länkipohjan koulun koulukuraattorina toimivan Suvi Soikan mukaan tällaiset tilaisuudet tarjoavat vanhemmille ja lapsille mahdollisuuden tutustua kuraattorityöhön ja saada kuraattorille kasvot (Soikka 2024). Lapsilähtöisyyden näkökulmasta on tärkeää, että lapsiin tutustutaan heti esiopetuksen alettua. Kuraattorin tehtävän tutuksi tekeminen madaltaa kynnystä tukeutua kuraattorin palveluihin (Suhonen 2019, 57.) Kuraattori esittäytyy esiopetuksen asiakasperheille lukuvuoden alussa myös laittamalla viestiä Wilma-järjestelmän kautta. Kuraattorin voi myös pyytää ryhmäkäynnille, mutta niille aikaa ei Soikan mukaan välttämättä ole. (Soikka 2024.)

4 Tutkimuksen tarkoitus, tavoitteet ja tutkimuskysymykset

Kuraattorin ja esiopetuksen välinen yhteistyö nousi esiin Jämsän kaupungin varhaiskasvatuksen sosionomien tapaamisessa tammikuussa 2024. Yhteisöllisen oppilashuollon osa-alueella tehtävä yhteistyö on vielä melko uutta, eikä siihen ole muodostunut vakiintuneita ja yhtenäisiä toimintamalleja. Tapaamisessa nousi myös esiin sosionomin vastuu sosiaalipedagogiikan osaajana sekä lapsen hyvinvoinnin ja perheen tukijana varhaiskasvatusryhmissä, joskin varhaiskasvatuksen sosionomin tehtäväkuva on vielä kehitteillä ja näin ollen osittain jäsentymätön. Esiopetusryhmissä ei henkilöstörakenteen vaatimusten mukaan ole sosionomia, vaan lapsen hyvinvoinnista ja perheen tukemisesta vastaa esiopetuksen henkilöstö yhdessä kuraattorin ja oppilashuoltoryhmän kanssa. Opinnäytetyön tarkoitus on tuoda esille esiopetuksen henkilöstön kokemuksia kuraattorin kanssa tehtävästä yhteistyöstä sekä mahdollisia ideoita yhteistyön kehittämiseksi.

Tämän tutkimuksen tärkeimpänä tavoitteena oli saada esiopetuksen henkilöstön ääni kuuluviin keräämällä tietoa toimeksiantajan, eli Jämsän kaupungin, esiopetuksen varhaiskasvatuksen opettajien kokemuksista kuraattorin kanssa tehdystä yhteistyöstä yhteisöllisen oppilashuollon osa-alueella. Tavoitteena oli nykyisten käytäntöjen kartoittaminen ja arviointi sekä sellaisen tiedon tuottaminen, jota voisi hyödyntää käytäntöjen yhdenmukaistamisessa koko kaupungin

varhaiskasvatuksessa. Varhaiskasvatuksen opettajien näkemysten lisäksi tavoitteena oli saada esille myös kuraattorin ajatuksia toteutuneesta yhteistyöstä esiopetuksen näkökulmien pohjalta. Toisena päätavoitteena oli nostaa mahdollisia kehitysehdotuksia sekä toiveita yhteistyötavoista esiin. Tutkimuksella haettiin vastauksia yhteen pääkysymykseen (1) ja kahteen sitä tarkentavaan alakysymykseen (1a, 1b):

1. Miten yhteisöllistä oppilashuoltoa toteutetaan Jämsän kaupungin esiopetuksessa?
 - 1a) Millaisia kokemuksia esiopetuksen varhaiskasvatuksen opettajilla on kuraattorin kanssa tehtävästä yhteistyöstä?
 - 1b) Miten esiopetuksen ja kuraattorin yhteistyötä voisi kehittää?

5 Toteutus

5.1 Laadullinen tutkimus ja sisällön analyysi

Opinnäytetyön tutkimuksellinen osa toteutettiin kvalitatiivisena eli laadullisena tutkimuksena. Tutkimuksen tarkoituksena oli kerätä tietoa Jämsän kaupungin esiopetuksen varhaiskasvatuksen opettajien ja kuraattorin yhteistyöstä yhteisöllisen oppilashuollon osa-alueella sekä nostaa mahdollisia kehitysehdotuksia sekä toiveita yhteistyötavoista esiin. Laadullisen tutkimuksen tavoitteena on ymmärtää tiettyä kokemusperäistä asiaa tai ilmiötä (Elo, Kajula, Tohmola ja Kääriäinen 2022, 216). Teoreettisena pohjana tutkimuksen tekemiselle on Tuomen ja Sarajärven (2013) Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi sekä koulusosiaalityöhön liittyviä vertaisarvioituja tutkimuksia ja artikkeleita. Lähdemateriaalin avulla pystyttiin luomaan opinnäytetyön teoreettista viitekehystä haastattelututkimuksen tueksi.

Aineiston keräämiseksi tehtiin laadullinen kyselytutkimus paperisella kyselylomakkeella. Kyselyyn oli mahdollista vastata myös sähköpostitse. Haastattelukysymykset ovat avoimia, joihin haastateltava saattoi vastata haluamallaan laajuudella ja tavalla. Saatua aineisto analysoitiin laadullista sisällön analyysiä soveltaen. Aineistolähtöisen analyysin tavoitteena on luoda saadusta aineistosta kokonaiskuva. Tämän tutkimuksen analyysi nojaa induktiiviseen eli aineistolähtöiseen päättelyyn. Induktiivisen päättelyn logiikka kulkee yksityiskohtaisesta aineistosta kohti laajempia teemoja ja yleistyksiä. Teoreettisen tiedon merkitys on vähäisempää kuin aineiston sisällön merkitys suhteessa analyysin tuloksiin. (Tuomi ja Sarajärvi 2013, 95.)

5.2 Kyselytutkimus esiopetuksen varhaiskasvatuksen opettajille

Haastattelututkimuksen kohderyhmäksi rajattiin esiopetuksessa työskentelevät varhaiskasvatuksen opettajat. Rajaamiseen tästä näkökulmasta päädyttiin, koska esiopetuksessa opettajan työtä tekevät ovat ammattikunta, joka osallistuu oppilashuoltoryhmän tapaamisiin ja vastaa esiopetusryhmän oppilashuollosta sekä konsultoi kuraattoria tarvittaessa. Opettajien tehtävänä on huolehtia tiedon jakamisesta oppilashuollollisista asioista muille esiopetuksessa työskenteleville. Saatekirje (Liite 1) ja haastattelukysymykset (Liite 2) lähetettiin lokakuussa 2024 sähköpostilla Jämsän kaupungin esiopetuksen varhaiskasvatuksen opettajille aluepäälliköiden kautta. Näin tietosuojalain (1050/2018) mukainen henkilötietosuoja säilyi, eikä kyselyn kohderyhmästä tarvinnut kerätä minkäänlaista henkilötietorekisteriä. Kyselyhaastattelun liitteenä olleessa saatekirjeessä (Liite 1) kohderyhmäläisille kerrottiin tutkimuksen tarkoitus ja tavoite.

Haastattelulomakkeella (Liite 2) kysyttiin varsinaisten kysymysten lisäksi taustatietoina koulustausta. Avoimiin kysymyksiin saatiin kuvailevia kokemuspohjaisia vastauksia. Hirsjärven, Remeksen ja Sajavaaran (2009) teoksessa tuodaan esille laadullisen tutkimuksen tavoite nostaa esille ja löytää oikeita, koettuja asioita uusista näkökulmista (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 161). Kyselyyn saaduista vastauksista toimitettiin yhteenveto Jämsän kaupungin koulukuraattori Heli Pikkaraiselle ja Suvi Soikalle, joilta pyydettiin lyhyttä kommentointia vastauksiin liittyen. Tulokset ja johtopäätökset kirjattiin opinnäytetyöraporttiin, joka toimitetaan toimeksiantajalle, kun opinnäytetyö on valmis.

5.3 Tutkimuksen vaiheet

5.3.1 Suunnitteluvaihe

Opinnäytetyön suunnitteluvaiheessa mietittiin mitä tutkimuksella halutaan selvittää, eli tutkimukselle asetettiin tavoitteet ja tutkimuskysymykset. Aihe rajattiin käsittelemään esiopetuksen ja kuraattorin välistä yhteistyötä yhteisöllisen oppilashuollon näkökulmasta. Yksilöllisen oppilashuollon asiat kohdentuvat yksittäisiin lapsiin ja heidän perheisiinsä, ja niistä päävastuu on sosiaalihuollon ammattilaisilla, esiopetuksen tehtävä on ilmoittaa huolensa heille. Yhteisöllinen oppilashuolto sen sijaan on osa esiopetuksen arkea, ja sen toteuttamisesta vastaa esiopetuksen henkilöstö yhdessä muun kouluyhteisön, opiskeluhuollon ammattilaisten sekä lapsen ja vanhempien kanssa. Aiheen rajaaminen oli tärkeää, jotta tutkimuksesta ei tulisi liian laaja.

Kun opinnäytetyösuunnitelma oli valmis, toimeksiantajan kanssa laadittiin tutkimussopimus ja haettiin tutkimuslupa opinnäytetyölle. Tämän suunnitteluprosessin päätteeksi päätettiin haastattelutavasta ja laadittiin haastattelukysymykset, jotka vastaavat tutkimuskysymykseen.

5.3.2 Tiedonhankinta ja haastattelututkimus

Tässä induktiivisessa tutkimuksessa on yhdistelty empiiristä eli kokemusperäistä aineistoa sekä teorian tietoa. Lähdemateriaalien testihaku teoriapohjaa varten aloitettiin kesällä 2024. Tutkimuksen näkökulmalle etsittiin teoriapohjaa yhteisöllisestä oppilashuollosta esiopetuksessa. Tietojen keräämisen apuna käytettiin tietokantaa Finna.fi, Jyväskylän ammattikorkeakoulun verkkokirjastoa Janet Finnaa sekä tietokantoja PsychINFO, Proquest ja Google Scholar. Lähteiksi kelpuutettiin painettuja teoksia, vertaisarvioituja artikkeleita, tutkimuksia ja väitöskirjoja sekä primärlähteiksi luokiteltavia verkkosivuja kuten esimerkiksi eri lait. Tutkittua tietoa oppilashuollosta esiopetuksen näkökulmasta löytyy verrattain vähän. Esiopetus on liitetty oppilas- ja opiskeluhoitolakiin (2013) vasta vuonna 2014. Yhtä tuore käsite lainsäädännöllisesti on yhteisöllinen oppilashuolto. (Parhiala 2022, 4.) Yhteistyö kuraattorin ja esiopetuksen välillä on siis vielä suhteellisen nuorta, joten teoriaa on tätä tutkimusta varten peilattu ja sovellettu esiopetukseen sopivaksi osittain alku- ja perusopetuksen näkökulmasta tehdystä aineistosta.

Tietoa ja näkemyksiä ja teoriaosioon kerättiin myös opiskeluhoollon asiantuntijoilta. Opiskeluhoollon psykologi Klara Ylkänen, koulukuraattorit Heli Pikkarainen ja Suvi Soikka sekä opiskeluhoollon koordinaattori Petra Koljonen esittelivät opiskeluhoollon toimintatapaa ja lainalaisuuksia yhteisöllisen oppilashuollon tapaamisissa syksyn 2024 aikana. Lisäksi tuloksia tukevaksi aineistoksi pyydettiin myös opiskeluhoollon kuraattoreiden näkökulmaa. Saadusta aineistosta lähetettiin yhteenveto muokkaamattomista, alkuperäisistä vastauksista kuraattori Heli Pikkaraiselle ja Suvi Soikalle. Yhteenvetoon vastanneen ja sitä kommentoineen Pikkaraisen kommentteja käytettiin opinnäytetyön raportoinnissa aineistona. Tärkeinä ajankohtaisina taustateoriatiedon lähteinä opinnäytetyössä käytettiin myös esiopetussuunnitelmaa ja Jämsänkosken yhtenäiskoulun opiskeluhooltosuunnitelmaa.

Teoriaosion kirjoittamisen kanssa samaan aikaikkunaan osui myös haastattelulomakkeiden laatiminen ja lähettäminen. Vastausten lähettämiseen ja saapumiseen varattiin aikaa yhteensä kolme

viikkoa. Suurin osa vastauslomakkeista oli lähetetty tutkimuksen tekijälle paperilomakkeella sisäisessä postissa. Sähköpostitse saatu aineisto, kaksi vastausta, tulostettiin ja tulosteista hävitettiin tunnistetiedot. Sähköpostiviestit poistettiin. Kaikki yhdeksän saatua vastauslomaketta uudelleen kirjoitettiin, numeroitiin satunnaisessa järjestyksessä, tulostettiin ja alkuperäiset vastauspaperit hävitettiin tietosuojapaperina. Kerätty aineisto säilytettiin lukollisessa kaapissa koko analysointi- ja raportointivaiheen ajan.

5.3.3 Aineiston analyysi

Elon ym. (2022) mukaan induktiivisessa eli aineistolähtöisessä analyysissä poimitaan aineistosta ensin ne alkuperäiset ilmaisut, jotka vastaavat tutkimuskysymykseen. Tämän tutkimuksen analyysivaiheen alussa aineisto luettiin läpi monta kertaa, vastaukset pilkottiin pienempiin osiin ja aineistosta etsittiin tutkimuskysymyksiin vastaavia toistuvia teemoja ja aihealueita. Seuraavassa analyysin vaiheessa pilkottu aineisto pelkistettiin eli yksinkertaistettiin käsittämään vain olennaiset osat vastauksista. Pelkistämisen tarkoituksena on poistaa aineistosta ylimääräiset sanat ja muutetaan puhekielen ilmaisut kirjakielelle. Pelkistettäessä tulee huolehtia, ettei vastausten sisältöä muuteta ja tarkastelussa säilyy objektiivisena. Pelkistämisen jälkeen aineistosta etsitään keskeisiä asioita, jotka luokitellaan laajemmiksi kokonaisuuksiksi. Tässä tutkimuksessa pelkistetty aineisto yleistettiin vastaamaan sisällöltään yhteisöllisen tai yksilöllisen oppilashuollon luokkia. Analyysiprosessin lopuksi lopputulokset taulukoitiin niiden havainnollistamiseksi. (Elo ym. 2022, 218-221.)

Haastattelututkimuksesta saatua aineistoa analysoitiin sisällön analyysin menetelmää soveltaen. Aineistoa analysoitiin kahdesta eri näkökulmasta, jotta pienehköön aineistomäärään saataisiin laajempaa näkökulmaa. Ensimmäisessä analyysissä aineistoa tarkasteltiin vastaajakohtaisesti. Tavoitteena oli löytää yksilöllisiä kokemuksia, joista nostettiin esiin pääteemoja. Vastaajakohtaisen analyysin riskinä olisi kuitenkin voinut olla vastaajan mahdollinen tunnistettavuus sekä tätä kautta tutkimuksen luotettavuuden heikkeneminen. Vastaajakohtaista alyysitaulukkoa ei hyödynnetty sellaisenaan. Toinen analyysi tehtiin kysymys-vastauskohtaisesti. Tavoitteena oli löytää aineistosta aihekohtaisia teemoja kysymys kerrallaan yhteisöllisen ja yksilöllisen oppilashuollon viitekehyksistä. Aineistoa tarkasteltiin kuraattoriyhteistyön ja oppilashuollollisen yhteistyön kehittämisen näkökulmasta. Vastaukset koottiin taulukkoon ja tutkimuskysymyksen kannalta olennaiset osat yleistettiin laajemmiksi kokonaisuuksiksi.

Lopuksi yleistetty aineisto jaettiin teemoihin. Tarkoituksena oli etsiä aineistosta vastauksia tutkimuskysymyksiin. Analyysin avulla kartoitettiin esiopetuksen yhteistyötapoja kuraattorin kanssa sekä kokemuksia ennaltaehkäisevästä lastensuojelutyöstä. Lisäksi kerättiin tietoa siitä, millaista tukea tai ohjausta varhaiskasvatuksen opettajat olivat saaneet lastensuojelullisissa tehtävissä, ja oliko tuki vastaajien mielestä riittävää. Viimeinen analysoitava osa-alue oli oppilashuollollisen yhteistyön kuraattorin ja psykologin kanssa kehittäminen.

Taulukko 1. Analyysiesimerkki oppilashuollollisesta yhteistyöstä esiopetuksen ja kuraattorin välillä.

Minkälaista yhteisöllisen oppilashuollon yhteistyötä sinä olet /teidän esiopetusryhmänne on tehnyt koulukuraattorin kanssa?	Pelkistäminen	Yleistäminen	Teema
En ole tehnyt yhteistyötä. Suunnitelmissa aloittaa yhteistyö.	Ei yhteisöllistä yhteistyötä. Tavoitteena yhteistyö.	Tavoitteena Yhteisöllinen oppilashuollon yhteistyö.	Ei yhteisöllistä yhteistyötä kuraattorin kanssa. Tavoitteena aloittaa yhteistyö.
En ole tehnyt, suunnitelmissa on. Kutsutaan ryhmään esiopetusvuoden aikana.	Ei yhteisöllistä yhteistyötä. Kutsutaan ryhmään.	Tavoitteena Yhteisöllinen oppilashuollon yhteistyö.	Ei yhteisöllistä yhteistyötä kuraattorin kanssa. Tavoitteena aloittaa yhteistyö.
Yhteisöllisestä yhteistyöstä kuraattorin kanssa ei ole kokemusta. Olen ollut yhteyksissä kuraattoriin vain yksittäisen lapsen asioissa	Ei yhteisöllistä yhteistyötä. Kokemusta yksilöllisestä oppilashuollosta.	Yksilöllinen oppilashuolto.	Ei kokemusta yhteisöllisestä oppilashuollon yhteistyöstä kuraattorin kanssa.
Yhteistyötä Ohryssa. Ei muuta.	Kokemusta oppilashuoltoryhmästä.	Yhteisöllisen oppilashuollon yhteistyö.	Kokemusta yhteisöllisestä oppilashuollon yhteistyöstä.
Yhteistyötä on ollut tosi vähän. Kuraattori käynyt esittäytymässä.	Vähäistä yhteistyötä.	Vähäinen yhteisöllisen oppilashuollon yhteistyö.	Kokemusta yhteisöllisestä oppilashuollon yhteistyöstä kuraattorin kanssa.
Kuraattori on taho, johon on voinut ottaa yhteyttä haastavissa kasvatustilanteissa. Myös nimettömänä (niin, ettei asiakasta tunnusteta) konsultaatioapu.	Yhteistyötä haastavissa kasvatustilanteissa. Nimetöntä konsultaatioapua.	Oppilashuollon yhteistyö.	Kokemusta oppilashuollon yhteistyöstä kuraattorin kanssa.
Huolta lapsen pahoinvoinnin vaikutuksesta koko lapsiryhmään. On voinut kysyä neuvoa, purkaa huolta ja on saanut apua.	Apua yksittäisen lapsen pahoinvoinnin vaikutuksesta koko lapsiryhmään. Huolen purkaminen.	Yhteisöllisen oppilashuollon yhteistyö.	Kokemusta yhteisöllisestä oppilashuollon yhteistyöstä kuraattorin kanssa.
On ollut hienoa, että on ollut taho, mihin ottaa yhteyttä haastavissa kasvatustilanteissa. Myös nimettömänä konsultaatioapua, niin ettei asiakasta tunnusteta. Kuraattori ja psykologi ovat käyneet ryhmässä havainnoimassa lapsia ja juttelemassa. Sen jälkeen on keskusteltu heidän havainnoistaan. Mukana olo yksittäisen lapsen palaverissa.	Yhteys haastavissa kasvatustilanteissa. Nimetöntä konsultaatioapua. Ryhmäkäynnit. Yksittäisen lapsen palaverit.	Yhteisöllisen oppilashuollon yhteistyö. Yksilöllinen oppilashuolto.	Kokemusta yhteisöllisestä oppilashuollon yhteistyöstä kuraattorin kanssa.
Yhteistyötä Ohryssa.	Kokemusta oppilashuoltoryhmästä.	Yhteisöllinen oppilashuolto.	Kokemusta yhteisöllisestä oppilashuollon yhteistyöstä kuraattorin kanssa.

Taulukossa 1 avataan kysymyskohtaista analysointitapaa. Vastaukset on koottu yhden haastattelukysymyksen alle kaikilta siihen vastanneilta. Vastauksista on nostettu esiin vastaajan näkökulma toteutuneesta tai toteutumattomasta oppilashuollon yhteistyöstä, tai mahdollinen suunnitelma yhteistyön aloittamiseksi. Laadullisesta teemoittelusta voi lukea onko vastaajalla kokemusta kuraattorin kanssa tehdystä yhteisöllisestä oppilashuollon yhteistyöstä. Teemoittelu ei luokittele yhteisöllisen yhteistyön sisältöä tai määrää. Analyysien pohjalta tehdyistä yhteenvedoista koottiin tutkimuksen tulokset ja johtopäätökset.

6 Tutkimuksen tulokset

6.1 Varhaiskasvatuksen opettajien kokemuksia kuraattorin kanssa tehtävästä yhteistyöstä

Kysely välitettiin 26:lle varhaiskasvatuksen opettajalle, joista 19 työskenteli tutkimuksen aikana esiopetuksessa. Kyselyyn saatiin yhteensä yhdeksän (9) vastausta. Vastaamisaika oli 26.9-10.10.2024. Tällä aikavälillä kyselyyn tuli seitsemän (7) vastausta. Vastausaikaa jatkettiin 16.-21.10.2024 lisävastauksien saamiseksi. Vastauksia tuli kaksi (2) lisää. Jatkoaika vastauksille osui koulujen syyslomalle, jolloin esiopetusta ei järjestetä ja myös esiopetuksen henkilöstö usein lomaillee. Vastauksista kaksi oli lähetetty sähköpostitse, loput tulivat tutkimuksen tekijälle kirjekuoressa Jämsän kaupungin sisäisessä postissa. Haastattelun vastausprosentti oli 35 %. Vastausprosentti jäi verrattain matalaksi. Yhdeksän (9) varhaiskasvatuksen opettajan vastaukset avoimiin kysymyksiin olivat kuitenkin laajoja ja ne kerryttivät riittävästi aineistoa tulosten analysoimiseksi ja yhteen vetämiseksi tässä opinnäytetyössä.

Haastattelulomakkeella kysyttiin taustatietoina koulutustaustaa. Tällä informaatiolla ei ollut tutkimuksen kannalta merkittävää roolia, mutta koulutuksesta olisi voinut päätellä millaista sosiaalipedagogista osaamista vastaajalla on. Tätä osa-aluetta ei kuitenkaan lähdetty analysoimaan, koska se olisi voinut heikentää vastaajien tietosuojaa, vastaaja olisi voinut olla mahdollista tunnistaa. Lisäksi koulutustiedon ei koettu antavan suurta lisäarvoa tälle tutkimukselle, suurempi merkitys oli varhaiskasvatuksen opettajana esiopetuksessa toimimisella. Tutkimuksen viitekehystenä oli esiopetuksen ja kuraattorin välinen yhteistyö yhteisöllisen oppilashuollon näkökulmasta. Tulokset luokiteltiin vastaamaan tutkimuskysymyksiin. Vastauksia etsittiin kysymyksiin, kuinka yhteisöllistä

oppilashuoltoa on toteutettu, millaiseksi vastaajat kokevat oman sosiaalipedagogisen osaamisen ja tuen tai ohjauksen tarpeen sekä miten kuraattoriyhteistyötä voisi yhteisöllisen oppilashuollon näkökulmasta kehittää.

Yhteisöllisen oppilashuollon yhteistyö

Yhteisöllisestä yhteistyöstä kuraattorin kanssa ei ole kokemusta. Olen ollut yhteyksissä kuraattoriin vain yksittäisen lapsen asioissa (Vastaaja 3).

Kuraattori ja psykologi ovat käyneet ryhmässä havainnoimassa lapsia ja juttelemassa. Sen jälkeen on keskusteltu heidän havainnoistaan (Vastaaja 7)

Tulosten mukaan monimuotoista yhteistyötä kuraattorin kanssa on tehty, mutta toistuvana teemana vastauksissa näkyi kokemattomuus yhteistyöstä yhteisöllisen oppilashuollon osa-alueella. Haastattelukysymykseen yhteisöllisen oppilashuollon toteutuneista yhteistyötavoista saaduista vastauksista vain kahdessa (2) tuotiin toteutunut yhteistyö selkeästi esille yhteisöllisen oppilashuollon lähtökohdista. Useammassa vastauksessa oli maininta kuraattorin kanssa tehdystä yhteistyöstä yksilöllisen oppilashuollon osa-alueella. Muutama vastaaja kertoi, ettei ole tehnyt yhteistyötä kuraattorin kanssa ja jollekin kuraattori oli tuttu vain opiskeluhuoltoryhmän tapaamisista tai nimenä muistioissa.

Sosiaalipedagoginen osaaminen ja tuki

Pääpaino on oppimisen asioissa. Ei ole osaamista tältä alalta (Vastaaja 9).

Kuraattori on taho, johon on voinut ottaa yhteyttä haastavissa kasvatustilanteissa (Vastaaja 5).

Huolta lapsen pahoinvoinnin vaikutuksesta koko lapsiryhmään. On voinut kysyä neuvoa, purkaa huolta ja on saanut apua (Vastaaja 6).

Yhteistyö kuraattorin kanssa koettiin tärkeäksi ja merkitykselliseksi, joskin yhteistyön tavat ja asiatyöt koettiin epäselviksi ja rooleihin kaivattiin selkeyttä. Sosiaalipedagoginen työote ja lastensuojelullisten asioiden hallitseminen koettiin vahvasti kuraattorin osaamisalueeksi.

Lastensuojeluilmoituksen tekeminen vie hirveästi aikaa, ja se on pois muusta toiminnasta. Ei esimies tai pedagoginen asiantuntijakaan ole aina varma, miten se tehdään tai mistä sen löytää (Vastaja 8).

Koen saaneeni tukea nyt kun koulukuraattori on saavutettavissa (Vastaja 6).

Kuraattori on ollut mukana huoli-ilmoituksen tekemisessä. Erittäin tärkeä tuki (Vastaja 7).

Vaikka vastauksia saatiin vain yhdeksän (9), analyysissa voitiin havaita toistoa. Teema tuen tarpeesta lastensuojelullisissa tehtävissä ilmeni jollain tapaa suurimmassa osassa vastauksia. Haastattelussa kysyttiin, millaista ohjausta tai koulutusta varhaiskasvatuksen opettajat kokivat tarvitsevänsä. Seitsemän (7) vastaaja yhdeksästä (9) nosti esiin epävarmuuden tai haasteet lastensuojeluilmoituksen tekemisessä.

Koen epävarmuutta lastensuojelullisissa asioissa (Vastaja 3).

Toimintaohjeiden läpikäynti olisi tarpeellista. Miten täytän lomakkeen? Meneekö lomake varmasti perille? (Vastaja 7).

Tuntuu, että joka kerta lastensuojeluilmoituksen tekeminen alkaa alusta (Vastaja 8).

Haastattelukysymyksiin saatujen vastausten mukaan usea vastanneista opettajista näkee kuraattorin tehtävän olevan esiopetuksessa opettajien ja muiden kasvattajien perustehtävän tukeminen. Esiopetuksen henkilöstö tukeutuu lastensuojelullisissa asioissa ja tehtävissä vahvasti esihenkilöihin, pedagogisiin asiantuntijoihin ja varhaiskasvatuksen erityisopettajaan. Heidän tukensa esimerkiksi huoli-ilmoituksen tai lastensuojeluilmoituksen tekemisessä mainitsee seitsemän (7) vastaajaa yhdeksästä (9). Lastensuojeluilmoituksen tekeminen ei yleensä kuulu yhteisöllisen oppilashuollon työkenttään vaan on yksilöllisen opiskeluhuollon lastensuojelullinen tehtävä. Joskus lastensuojeluilmoituksen tekemiseen voi kuitenkin liittyä myös yhteisöllinen ulottuvuus, mikäli yksittäisen lapsen käyttäytyminen aiheuttaa huolta koko lapsiryhmän osalta. Vastajat toivat esille tarpeellisiksi kokemiaan tehtäviä, joihin toivovat vahvempaa kuraattorin sosiaalipedagogista tukea. Kokemus tuen tarpeesta nousi vastauksissa näkyvimmäksi teemaksi.

Yhteisöllisen oppilashuollon kehittäminen

Vastaajista kolme (3) mainitsee olevansa tyytyväisiä tämänhetkiseen yhteistyöhön kuraattorin kanssa. Heidän kokemuksensa mukaan yhteistyö on toimivaa, tarpeellista ja jopa aina vain tarpeellisempaa. Viiden (5) vastaajan mukaan olisi tärkeää, että kuraattori tulisi lapsille ja perheille tutummaksi esiopetusvuoden aikana. Kuraattori koetaan jopa etäiseksi, koulumaailmaan kuuluvaksi ”nimeksi muistioissa”. Kehitysehdotuksena neljä (4) vastaajaa ehdottaa jonkinlaista käytännettä, jonka keinoin kuraattori tulisi isommaksi osaksi esiopetusta. Toiveena esitettiin myös kuraattorin säännöllisiä käyntejä esiopetusryhmissä, vaikka ei varsinaista tarvetta tai huolenaihetta olisikaan. Kuraattoria toivottiin myös enemmän mukaan esiopetuksen yhteistyöpalaveriin. Yksi (1) vastaaja nostaa esiin idean, että kuraattori voisi kertoa esiopetuksen/varhaiskasvatuksen ulkopuolisena asiantuntijana vanhemmille nykypäivän kasvatuksellisista haasteista kuten esimerkiksi ruutu/peliajasta. Vastauksissa nostettiin esiin myös ymmärrystä kuraattorin työkentän laajuutta ja suurta asiakasmäärää kohtaan.

Ehkä jotain ”kuraattori tutuksi” -käytännettä nivelvaiheesta eskarista kouluun tuleville ekaluokkalaisilla. Joku teema (kaveritaidot, ruutu/peliaika), josta ulkopuolisena asiantuntijana kävisi kertomassa esim. (Vastaaja 4).

Kuraattori on etäinen, kuuluu koulumaailmaan (Vastaaja 3).

Olisi kiva, että kasvot olisivat tutut ja kuraattori kävisi ryhmissä esim. pari kertaa kaudessa. Näin kynnyks yhteistyöhön olisi matalampi, eikä liittyisi pelkästään ongelmata-pauksiin (Vastaaja 1).

Toivon että jatkuu! On aina vain tarpeellisempaa (Vastaaja 6).

Tulosten mukaan esiopetuksessa työskentelevät varhaiskasvatuksen opettajat ajattelevat, että säännöllisillä tapaamisilla, jotka eivät vaadi erillistä yhteydenottoa kuraattoriin, kuraattori tulisi tutummaksi lapsille ja heidän perheilleen. Opettajien näkemyksen mukaan esiopetuksen ryhmäkäynnit voisivat myös madaltaa kynnystä yhteydenottamiseen esiopetuksen näkökulmasta.

Tulosten vastaavuus tutkimuskysymyksiin

Tutkimus osoittaa, että esiopetuksen ja kuraattorin välillä on Jämsän varhaiskasvatuksessa tehty monimuotoista yhteistyötä niin yhteisöllisen kuin yksilöllisen oppilashuollon osa-alueilla. Tutkimuskysymyksiin yhteisöllisen oppilashuollon näkökulmasta saatiin vastauksia. Vastausten perusteella yhteistyömuotoja yhteisöllisen opiskeluhuollon kentällä ovat olleet mm. yhteisöllisen oppilashuoltoryhmän palaverit, ryhmäkäynnit ja konsultaatiotuki ryhmätasolla. Taulukossa 2 esitetään otanta kuraattorin roolista ja erilaisista yhteisöllisen oppilashuollon yhteistyötavoista sekä kehitysideoista esiopetuksen varhaiskasvatuksen opettajien mukaan. Taulukko havainnollistaa kuinka haastattelukysymyksiin (Liite 2) saatujen vastausten tulokset teemoiteltiin.

Taulukko 2. Havainnollistava tulostaulukko kuraattorin roolista, oppilashuollon teemoista ja yhteistyön kehittämisen näkökulmasta.

Ote aineistosta	Kuraattorin rooli?	Pelkistäminen	Yleistäminen	Teema
Kuraattori käynyt ryhmässä havainnoimassa.	Ryhmäkäynnit, havainnointi.	Ryhmäkäynnit	Yhteisöllinen oppilashuolto	Yhteisöllisen oppilashuollon yhteistyö.
Konsultaatioapua haastavissa kasvatustilanteissa.	Konsultaatio	Konsultaatio	Yhteisöllinen oppilashuolto	Yhteisöllisen oppilashuollon yhteistyö.
Toimintaohjeiden läpikäynti olisi tarpeellista.	Tukena esiopetuksen työntekijälle.	Tuki	Sosiaalipedagoginen asiantuntijuus	Sosiaalipedagoginen tuki esiopetuksen henkilöstölle.
"Ehkä jotain kuraattori tutuksi käytännettä nivelvaiheessa eskarista kouluun tuleville."	Lapsen ja perheen tuki nivelvaiheessa.	Lapsen ja perheen hyvinvoinnin tukeminen.	Yhteisöllinen oppilashuolto	Yhteisöllisen oppilashuollon kehittäminen. Perheiden kanssa tehtävä yhteistyö.

6.2 Oppilashuollon kuraattorin näkökulma tutkimustuloksiin

Keski-Suomen hyvinvointialueen opiskeluhuollon kuraattori Heli Pikkarainen kommentoi sähköpostitse haastattelututkimuksesta saadun aineiston pohjalta tehtyä yhteenvetoa. Pikkarainen kokee, että vastaukset vastasivat hänen omia kokemuksiaan yhteistyöstä esiopetuksen kanssa. Pikkarainen nostaa esiin esiopetuksen ja kuraattorin välisen yhteistyön lyhyen historian. Kuraattorityö esiopetuksessa on Jämsän kaupungissa aloitettu syksyllä 2021, eli yhteistyö on vielä uutta. (Pikkarainen 2024.)

Pikkarainen tunnistaa näkemyserot yhteistyön tarpeellisuudesta. Osa esiopetuksen henkilöstöstä kokee kuraattorin kanssa tehdyn yhteistyön hedelmälliseksi, ja joillekin kuraattori näkyy vain niminä papereissa ja muistioissa. Pikkarainen ajattelee, että kuraattorin tehtäväkuva ei ole vielä kaikille täysin selkeää. Joillekin esiopetuksen henkilöstöstä on epäselvää, milloin ja millaisissa asioissa kuraattoriin voi olla yhteydessä ja millaista matalan kynnyksen yhteistyö on. Vastauksista nousi esiin arvostus kuraattorin sosiaalipedagogista osaamista kohtaan. Monessa vastauksessa tuotiin esiin toive matalammasta kynnyksestä yhteyden ottamiseen. Useammasta vastauksesta oli tulkittavissa kokemus moniammatillisen kasvatusyhteistyön tärkeydestä ja samalla esiin tuotiin varhaiskasvatuksen opettajan asiantuntijuuden pääpaino oppimisen asioissa sekä epävarmuus lastensuojelullisissa asioissa.

Positiivisena kehityskaarena Pikkarainen näkee tämänhetkisen kolmen kuraattorin mallin Jämsän kaupungissa, myös esiopetuksessa. Jokaisella kuraattorilla on oma koulualueensa, jolloin nivelvaiheen työskentely on sujuvampaa. Kehitystä on siis tapahtunut vuoden 2021 yhden kuraattorin mallista. Koska yhteistyö on yhä lapsen kengissä, on selvää, että kehitettävää vielä on, summaa Pikkarainen, mutta ei nosta esiin kehitysideoita kuraattorin näkökulmasta. (Pikkarainen 2024.)

7 Pohdinta

Yhteisöllinen opiskeluhoito esiopetuksessa on kirjattu lakiin kymmenen vuotta sitten, 2014. Tämän lisäksi kuraattorityö on tullut osaksi Jämsän esiopetusta vasta syksyllä 2021. Yhteistyömuotoja kehitellään koko ajan, ja tämän opinnäytetyön aihe esiopetuksen ja kuraattorin välisestä yhteistyöstä yhteisöllisen oppilashuollon työkentällä on siksi ajankohtainen.

Sosiaalipedagoginen näkökulma sekä lapsen ja hänen perheensä kokonaisvaltainen hyvinvointi ovat varhaiskasvatuksen sosionomin osaamisalaa ja kuuluvat sosionomin vastuualueeseen. Erilaiset kipupisteet 2020-luvun perheissä ovat näkyvässä osassa nykypäivän mediakeskusteluissa. Vanhemmuuden haasteet, kasvatukselliset kysymykset, tunne- ja kaveritaidot ovat teemoja, joiden parissa lapsiperheet painivat tänä päivänä. Lisäksi media, älylaitteet ja niihin liittyvien rajojen asettaminen testaavat lapsia ja vanhempia. Yhteiskunnallisella tasolla puhutaan taloudellisista haasteista, monimuotoisista perheistä ja syrjäytymisilmiön kasvusta. Näitä tulisi varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessakin tunnistaa ja tarvittaessa osata tarttua asiaan. Eri asiantuntijuuksien hyödyntäminen ja toisten professioiden osaamisen arvostaminen on hyvinvoinnin tukemisen näkökulmasta

tärkeää. Sosiaalipedagogisenkin osaamisen hyödyntäminen onnistuu parhaiten moniammatillisen ja -alaisen verkostoyhteistyön keinoin. (Rintakorpi ja Holmikari 2021, 249–250.)

7.1 Johtopäätökset

Opinnäytetyön tutkimuksellisessa osiossa tavoitteena oli saada vastauksia kysymykseen, kuinka yhteisöllistä oppilashuoltoa Jämsän esiopetuksessa toteutetaan. Tutkimuskysymystä tarkennettiin kysymyksillä esiopetuksen varhaiskasvatuksen opettajien kokemuksista kuraattoriyhteistyöstä ja mahdollisista ideoista yhteistyön kehittämiseksi. Keskeisimmät tulokset tutkimuskysymyksiin olivat, että oppilashuollon kuraattorin kanssa tehty yhteistyö vaikuttaa vastausten perusteella painottuvan enemmän yksilölliseen kuin yhteisölliseen oppilashuoltoon. Esiopetuksessa työskentelevät varhaiskasvatuksen opettajat arvostavat kuraattorin työtä, mutta kuraattorin työnkuva ja rooli esiopetuksessa on joillekin epäselvä. Kuraattorin merkitys sosiaalipedagogisen työotteen osaajana nousee vastauksista esiin. Varhaiskasvatuksen opettajat kertovat kokevansa, ettei heillä ole välttämättä riittävästi tietoa tai osaamista sosiaalipedagogiseen työotteeseen liittyen. Tuen tarve lastensuojelullisten työtehtävien tekemisessä nousi vastauksissa näkyvimmäksi teemaksi.

Tutkimuksen kautta tavoiteltiin tietoa yhteisöllisen oppilashuollon työtavoista ja ideoista uusille tavoille tehdä yhteistyötä. Kuraattorin kanssa tehtävästä yhteistyöstä nousi esiin enemmän esimerkkejä yksilölliseen oppilashuoltoon liittyen. Tutkimustuloksista voidaan päätellä, että yhteisöllinen oppilashuolto voi olla joillekin vielä käsitteenä jäsentymätön. Mitä se tarkoittaa ja mitä siihen kuuluu? Suholan (2017) mukaan asiantuntijoiden välistä yhteistyötä eri toimijoiden välillä voivat haastaa epärealistiset odotukset ja se, ettei toista toimijaa tunneta, eli luottamuksellista yhteistyösuhdetta ei ole päässyt kehittymään. Mikäli tiedonkulku ei ole sujuvaa, yhteinen kieli puuttuu tai toimija kokee, ettei hänellä ole esimerkiksi osaamista tietyltä osa-alueelta, voi se myös vähentää yhteistyöhalukkuutta. Tutkimustulokset osoittavat, että eri toimijoiden ammatilliset profiilit voivat olla polarisoituneita eli osaaminen jollain tietyllä osa-alueella on vahvempaa verrattuna johonkin toiseen osa-alueeseen. (Suhola 2017, 211–212.)

Kyselyhaastattelusta saatujen vastausten perusteella voidaan tulkita esiopetuksen varhaiskasvatuksen opettajien toivovan kuraattorin tehtävän linkittyvän vahvemmin esiopetuksessa opettajien ja muiden kasvattajien perustehtävän tukemiseen. Opettamisen pedagogiikasta on siirrytty kohti

kokonaisvaltaista sosiaalipedagogista työtettä, joka haastaa opettajia katsomaan kasvua ja kehitystä laajemmin kuin pelkän tiedon oppimisen näkökulmasta (Nivala & Ryyänen 2024, Osa 3 luku 7). Esiopetuksessa olevan lapsen hyvinvoinnin tukemisen lisäksi tänä päivänä tuen kohteena on usein koko perhe, vaikka keskiössä onkin edelleen lapsen etu. Vaikka tämän opinnäytetyön pääpaino olikin yhteisöllisessä oppilashuollossa, vastaukset osoittivat myös yksilöllisen oppilashuollon osa-alueella olevan kehitettävää. Varhaiskasvatuksen opettajat kokivat omasta koulutustaustastaan tai valmistumisajankohdasta riippuen vajavaista osaamista sosiaalipedagogisen työtteen hallitsemisessa. Etenkin jos huolen herätessä työ vaatii lastensuojelullisia tehtäviä, kuten huoli- tai lastensuojeluilmoituksen täyttämistä, opettajat kokevat tarvitsevansa lomakkeiden löytämiseen, täyttämiseen ja lähettämiseen tukea. Toimintaohjeiden läpikäymiseen ja kertaamiseen toivottiin myös säännönmukaisuutta. Lastensuojeluilmoitukset liittyvät pääasiassa yksilöllisen oppilashuollon tehtäviin, mutta joskus lastensuojeluilmoituksen tekemiseen voi kuitenkin liittyä myös yhteisöllinen ulottuvuus, mikäli yksittäisen lapsen käyttäytyminen aiheuttaa huolta koko lapsiryhmän osalta. Lisäksi vastaukset voidaan tulkita olevan tarpeelliseksi koettuja yhteistyömuotoja, joihin toivotaan tueksi kuraattorin sosiaalipedagogista asiantuntijuutta.

Kehittämisen näkökulmasta tutkimuksessa esiin nousi toive, että kuraattori tulisi tutummaksi esiopetusvuoden aikana asiakasperheille ja esiopetuksen henkilöstölle. Säännöllisten ja suunniteltujen ryhmäkäyntien kautta kuraattori tulisi tutummaksi lapsille ja heidän perheilleen, ja lapsilla olisi jo yhdet tutut kasvot heidän siirtyessään ensimmäiselle luokalle. Kallinen ym. nostavat esiin tutun ja luotettavan aikuisen merkityksen lapsen kasvulle ja kehitykselle myös kouluympäristössä. Lasten kokemuksen mukaan on tärkeää, että heillä on ympärillään turvallisia aikuisia. (Kallinen ym. 2021, 11–12.) Pfiffnerin, Windlingerin ja Hostettlerin (2023) Sveitsissä tekemän koulututkimuksen mukaan luottamus aikuisiin on tärkein avunhakemista edistävä tekijä. Asioista puhuminen ja luottamuksellisen suhteen syntyminen on helpompaa tutun aikuisen kanssa. Esteenä avunhakemiselle voi olla siihen liittyvä stigma tai arvostelun kohteeksi joutuminen. Avuntarpeessa olevat koululaiset eivät välttämättä hae apua itse, mutta positiiviset aiemmat kokemukset voivat madaltaa kynnystä avunhakemiseen. (Pfiffner, Windlinger & Hostettler 2023.) Tuttu ja luotettava aikuinen voi toimia suojaavana tekijänä ikäviltä kokemuksilta ja luo turvaa myös uudessa tilanteessa ja ympäristössä. Näistä näkökulmista katsoen esiopetuksen varhaiskasvatuksen opettajien toive ”kuraattori tutuksi” -käytänteiden kehittämisestä, voisi tuottaa tulosta koulukuraattorin ja lapsen luottamuksellisen suhteen rakentamisessa. Yksikään lapsi ei halua kokea tulevansa syrjityksi tai kiusatuksi.

Suhola (2017) lähestyy väitöskirjassaan oppilashuoltoa asiakaslähtöisyyden näkökulmasta. Suhola korostaa kuuntelemisen ja kuulemisen merkitystä lapsen ja hänen perheensä osallistamisen lähtökohtana. Haasteeksi Suhola nostaa osallistamisen onnistumisen: Kuinka eniten palveluja tarvitsevia perheitä osallistettaisiin, jotta ennaltaehkäisevät toimet riittäisivät, eikä korjaaviin toimenpiteisiin tarvitsisi ryhtyä? (Suhola 2017, 26.) Kuraattorin rooliin esiopetuksessa liittyvä epätietoisuus ja tietämättömyys tehtävänkuvasta voivat vähentää perheiden osallisuutta. Kuraattorin roolin tuominen perheille tutuksi ja kokemus siitä, että myös kuraattori kuuluu esiopetuksen henkilöstöön voisi olla yksi keino häivyttää stigmaa kuraattorin rooli epämääräisyydestä ja lisätä asiakasosallisuutta. Vastauksista on myös luettavissa, että esiopetuksen varhaiskasvatuksen opettajat kokisivat säännölliset käynnit esiopetusryhmissä ilman varsinaista huolta tai tarvetta tärkeiksi. Esiopetuksen henkilöstön näkökulmasta ryhmäkäynnit voisivat madaltaa kynnystä yhteydenottamiseen ja yhteistyön tekemiseen. Tasavertaisuuden näkökulmasta esiopetuksen ja oppilashuollon yhteistyön kehittämistä haastaa esiopetuksen erilaiset fyysiset rakenteelliset seikat. Jämsän kaupungissa esiopetusta toteutetaan sekä päiväkotien että koulujen yhteydessä. Yhteistyön tekeminen on varmasti helpompaa ja tiiviimpää kouluilla kuin päiväkodeilla.

Tämän opinnäytetyön tutkimustulosten perusteella voidaan päätellä, että esiopetuksen ja kuraattorin välinen yhteistyö hakee vielä uomiaan. Yhteistyötä ja sen kehittämistä pidetään tärkeänä sekä esiopetuksen henkilöstön että kuraattorin näkökulmista. Kumpikin taho arvostaa toistensa työtä sekä ammatillista osaamista ja asiantuntijuutta. Kehittämisen näkökulmasta tärkeänä lähtökohtana voidaan pitää työnkuvien ymmärtämistä ja tuntemista. Kuraattorityö esiopetuksessa on polkaistu käyntiin, ja siihen tutkimuksen mukaan ollaan tyytyväisiä ja sitä pidetään tarpeellisena yhteistyömuotona. Kuraattorin toivotaan tulevan tutummaksi myös esiopetuksen henkilöstölle. Kynnystä yhteistyöhön halutaan entisestään madaltaa. Kurki (2006) nostaa esiin lapsen kasvun ja kehityksen tukemisen laaja-alaisuuden. Opettämisen ja kasvatustyön tehtävänä on vahvistaa lapsen taitoja oppia elämään omana itsenään ja toimimaan yhteisönsä jäsenenä. Kurjen mukaan kuraattoreilla on kouluyhteisöissä tärkeä rooli sosiaalipedagogisen perspektiivin esiin nostamisessa oppimisen asioiden ohessa kokonaisvaltaisen kasvamisen näkökulmasta. (Kurki 2006, 94.)

7.2 Eettinen näkökulma ja tutkimuksen luotettavuuden arviointi

Opinnäytetyötä tehdessään opinnäytetyöntekijä pyrkii noudattamaan hyvää tieteellistä käytäntöä ja on ollut vastuussa hyvän tutkimusetiikan noudattamisesta koko opinnäytetyön prosessin ajan.

Hyvän tieteellisen käytännön mukaan opinnäytetyön arvoja ovat avoimuus, luotettavuus, rehellisyys, arvostus ja vastuullisuus. Työn suunnittelu, toteutus ja dokumentointi kunnioittaa aiempaa tehtyä tutki-musta ja opinnäytetyötä tehdessä huolehdittiin, että toimitaan alakohtaisen ammattieteen mukaan. Ennen opinnäytetyön aloittamista haettiin tutkimuslupa toimeksiantajalta. Tutkimuslupa-hakemukseen liitettiin opinnäytetyösuunnitelma. Toimeksiantajaorganisaation arvojen kunnioitettiin koko prosessin ajan ja kunnioitetaan myös opinnäytetyön valmistuttua. Myös Jyväskylän ammattikorkeakoulun (Jamk) arvoja kunnioitetaan ja opinnäytetyön raportointi on tehty noudattaen Jamk:in raportointiohjeiden mukaista lähdeviittausta. Tutkimukseen osallistuvien henkilöiden anonymiteetistä ja yksilösuojasta on huolehdittu ja heille kerrottiin tutkimuksen tarkoitus ja toteutustapa sekä osallistumisen vapaaehtoisuus. Tutkimusaineistoa on käsitelty tietosuojalainsäädäntöä noudattaen ja luottamuksellisesti. (Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa 2023.)

Opinnäytetyön yhtenä eettisenä periaatteena oli kestävän kehityksen näkökulma. Ennaltaehkäisevällä kasvatus- ja koulusosiaalityöllä on sekä sosiaalisesti että taloudellisesti kestävän kehityksen ulottuvuus. Sosiaalisesti kestävän kehityksen osa-alueella tämä tarkoittaa yhteisöllisen oppilashuollon ennaltaehkäisevällä otteella lasten kasvun tukemista kohti yhteiskunnallista toimijuutta ja osallistuvaa yksilöä sekä syrjäytymisen ehkäisyä. Taloudellisen kestävän kehityksen näkökulmasta tämä voi tarkoittaa esimerkiksi yhteiskunnallisella tasolla pienempiä kuluja mielenterveystyön kentällä tai positiivisena näkymänä työttömyystilastoissa pitkällä aikavälillä.

Opinnäytetyössä tulee pyrkiä objektiivisuuteen. Tulosten raportointi tulee olla vain haastattelussa saatuihin vastauksiin perustuvaa. Eettinen ristiriita olisi voinut syntyä siitä, että tutkimuksen tekijä työskentelee tällä hetkellä itse esiopetuksessa opinnäytetyön toimeksiantajalla. On eettisyyden näkökulmasta tärkeää, että tutkimuksen tekijä on totuudenmukaisesti huolehtinut, että oma tulkinta ja subjektiiviset mielipiteet eivät ole osana tätä opinnäytetyötä. Avoimiin haastattelukysymyksiin saadut vastaukset on käsitelty niiden sisältöä ja sanomaa muuttamatta. Haastateltavien anonymiteetistä huolehdittiin nimettömillä vastauspapereilla, jotka oli mahdollista lähettää tutkimuksen tekijälle Jämsän kaupungin sisäisellä postilla. Haastattelulomakkeessa ei kysytty muita tunnistetietoja kuin koulutustausta. Näin huolehdittiin vastaajan anonymiteetistä. Analyysivaiheessa kaikki vastaukset kirjoitettiin uudestaan ja ne numeroitiin satunnaisesti: vastaaja 1-vastaaja 9.

Opinnäytetyö aloitettiin loppukesästä 2024 tiedonhankinnalla. Tiedonhankinta vei aikaa ja suoraan esiopetukseen kohdistetun oppilashuollon tutkimuksen löytäminen oli työlästä. Lähdekriittisyyden toteutuminen oli yksi haastavimpia asioita tässä tutkimuksessa. Lähteiksi kelpuutettiin alku- tai perusopetuksen näkökulmasta tehtyjä tutkimuksia, artikkeleja, väitöskirjoja tai teoksia. Lähteiden valinnan lähtökohtana oli, että ne olivat vertaisarvioituja tai tieteellisiä teoksia. Yhteisöllinen oppilashuolto sekä kuraattorin ja esiopetuksen välinen yhteistyö ovat vielä suhteellisen tuoreita työmuotoja, joten tutkimuksia niistä on tehty melko vähän. Tiedonhankinta jatkui syksyllä haastattelututkimuksen rinnalla. Lisäksi tärkeitä lähteitä, johon tämän opinnäytetyön teoriaosiossa viitattiin, olivat opiskeluhuollon kuraattoreiden, psykologin ja koordinaattorin näkemykset ja tietoperusta oppilashuollon tilanteesta ja käytänteistä Jämsässä. Tämä opinnäytetyö kartoitti kokemuksia paikallisesti esiopetuksen varhaiskasvatuksen opettajilta, ja tämä näkökulma on perusteena näiden lähteiden käytölle.

Tutkimushaastattelun vastausprosentti oli 35 %. Tämä jäi luotettavuuden näkökulmasta vähän alhaiseksi. Vastauksia saatiin 9, kun kysymyslomakkeita lähetettiin 26. Alun perin tutkimukseen oli kaavailtu 19 haastateltavaa, mutta kysymykset lähtivätkin eteenpäin suuremmalla jakelulla. Tämä muutti tuloksia vastausprosentin osalta. Mutta koska kyseessä on laadullinen tutkimus ja sisällön analyysimenetelmää soveltaen tehty analyysi, ei vastausprosentti ole niin merkityksellinen tässä tutkimuksen kannalta. Tulosten luotettavuuteen suunniteltua isommalla jakelulla voisi olla vaikutusta: Anonyymeistä vastauksista ei voi päätellä työskentelevätkö kaikki vastanneet, tai ovatko he aiemmin työskennelleet esiopetuksessa. Kuraattorin ja esiopetuksen yhteistyön kehittämisen näkökulmasta olisi voinut olla hedelmällisempää saada enemmän vastauksia. Analyysissa esiin nousseet teemat olisivat silloin saattaneet painottua eri tavoin. Teemojen muodostaminen oli helppoa, koska tutkimuskysymyksiä tarkentavat haastattelukysymykset antoivat teemoittelulle suuntaa. Saadusta aineistosta tehty induktiivinen, eli yksityisestä yleiseen etenevä analyysi, oli toimiva tapa analysoida tämän tutkimuksen avoimiin kysymyksiin saadut kokemukseen perustuvat vastaukset. Luokittelussa ei ole valmista olemassa olevaa runkoa, vaan teemat luodaan saadun aineiston perusteella. Koska esiopetuksen ja kuraattorin yhteistyöstä löytyy verrattain vähän tutkimustietoa, tämä näkökulma puoltaa induktiivista lähestymistapaa (Elo 2022, 218).

Eettisesti tutkimuksen toteuttaminen täytti anonymiteetin ja aineiston hallinnan tavoitteet. Tutkimuskysymykset lähetettiin sähköpostitse Jämsän varhaiskasvatuksen alue-esimiehille, jotka huolehtivat kyselyn edelleen lähettamisestä asianomistajille. Kysely oli mahdollista tulostaa ja lähettää paperiversiona nimettöminä sisäisellä postilla tutkimuksen tekijälle. Vaihtoehtoinen tapa vastata haastatteluun on sähköposti, mutta tämä on vastaajan omassa harkinnassa. Kyselyyn tuli sähköpostitse kaksi (2) vastausta. Sähköpostilla saapunut aineisto tulostettiin, näistä poistettiin tunnistetiedot ja hävitettiin tietosuojalain mukaisesti tietosuojapaperina. Sähköpostitse saapuneet vastaukset poistettiin.

Tutkimusta ja analyysiä tehdessä esiin nousi asioita, jotka eivät vastanneet tutkimusongelmaan yhteisöllisen oppilashuollon viitekehyksestä, mutta jotka koettiin kiinnostaviksi ja hyödyllisiksi yhteistyön kehittämisen kannalta. Tällaisessa tilanteessa oli tärkeä palata tutkimuskysymysten äärelle, ja pohtia vastaavatko kommentit näihin kysymyksiin. Tuomi ja Sarajärvi (2013) nostavatkin yhdeksi laadullisen analyysin suurimmaksi haasteeksi aiheessa pysymisen ja epäolennaisten asioiden analyysin ulkopuolelle jättämisen. Kaikkia mielenkiintoisia asioita ei voi yhdessä tutkimuksessa tutkia. Tutkimustehtävän ja tutkimuksen tarkoituksen muistuttelu aika ajoin analyysivaiheessa on tärkeää. (Tuomi ym. 2006, 92–93.) Tämän tutkimuksen yhteydessä päätettiin perustellusti nostaa tuloksiin asioita, jotka ovat pääasiallisesti yksilöllisen oppilashuollon työtehtäviä. Nämä asiat koettiin merkityksellisiksi, koska ne muodostivat yhtenäisen teeman, joka nähtiin kuraattorin asiantuntijuuden hyödyntämismahdollisuutena esiopetuksessa lastensuojelullisiin asioihin liittyen.

7.3 Tutkimuksen hyödynnettävyys ja jatkotutkimusideat

Tutkimuksen luotettavuutta voidaan lähestyä myös tutkimuksen hyödynnettävyyden näkökulmasta. Esiopetukseen kohdistuvia tutkimuksia yhteisöllisestä oppilashuollosta löytyy vielä sangen vähän. Tämän opinnäytetyön arvo on suhteellisen paikallinen, mutta se oli tämän tutkimuksen tarkoituskin. Mahdollisesti opinnäytetyön tulokset ovat hyödynnettävissä ja yleistettävissä laajemmaltikin Suomessa. Ainakin yhteistyötapoja kartoitettaessa tutkimusta voi hyödyntää muissakin kunnissa ja hyvinvointialueilla. Yhteisöllinen oppilashuolto ja esiopetus ovat vasta ottaneet ensiaskeliaan yhdessä, ja tutkimusaineistosta on käytäntöön hyödynnettävissä useampia hyviä kehitysideoita. Yhteistyön käytänteiden yhdenmukaistaminen ja lisääminen kunnan kaikkien varhaiskasvatusalueiden välillä lisäisi tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta sekä tekisi esiopetuksen ja kuraattorin

yhteistyöstä laadukkaampaa sosiaalisen kestävän kehityksen näkökulmasta. Taloudellisesti kestävän kehityksen näkökulmasta täytyy huomioida yhteistyön lisäämiseen liittyvät taloudelliset ja aikaan sekä henkilöstöön liittyvät resurssit.

Tutkimuksen mukaan esiopetuksen varhaiskasvatuksen opettajat kaipaavat lisää tukea lastensuojelun lomakkeiden täyttämässä ja selkeyttä toimintaohjeisiin. Matalan kynnyksen ensimmäisenä toimenä ja systemaattisena työtapana toimintaohjeiden lukemisen voisi sisällyttää esiopetuksen vuosikelloon. Tutkimustuloksista voi päätellä, että varhaiskasvatuksen opettajat nojaavat vahvasti lähiesihenkilön, pedagogisen johtajan ja varhaiskasvatuksen erityisopettajan tukeen. Heillä on omat vastualueensa, ja jaettu sosiaalipedagoginen vastuu näkyi vastausten perusteella välillä epävarmuutena myös heidän ohjeistuksessaan.

Jatkotutkimusehdotuksena voisi lähteä tutkimaan kuinka yksilöllistä oppilashuoltoa toteutetaan ja millaista on esiopetuksen henkilöstön osaaminen sosiaalipedagogisella osa-alueella. Esiopetuksen varhaiskasvatuksen opettajien osaamisen ja mahdollisen lisä- tai täydennyskoulutustarpeen lastensuojelullisissa työtehtävissä voisi myös selvittää. Tutkimuksen tekeminen asiakasnäkökulmasta selvittämällä esiopetuksessa olevien asiakasperheiden kokemuksia oppilashuollosta ja kuraattoriyhteistyöstä täydentäisi tämän opinnäytetyön näkökulmaa. Kuraattoreidenkin näkökulmia olisi mielenkiintoista kartoittaa. Opiskeluhuollon kuraattorin ja psykologin näkökulman selvittäminen voisi tukevoittaa tämän tutkimuksen hyödynnettävyyttä.

Kehityksellisenä työnä voisi miettiä kaikkien varhaiskasvatusalueiden esiopetuksen ja oppilashuollon kuraattoreiden viestinnän tehostamista esimerkiksi perustamalla yhteisen Teams-kanavan, jossa voisi käydä keskustelua yhteisöllisen oppilashuollon asioista. Tiedon jakaminen on tärkeää. Yhteistyölle on jo syntynyt monia toimintatapoja, mutta jos ne koottaisiin saman otsikon alle, niitä voitaisiin hyödyntää ja soveltaa eri varhaiskasvatusalueilla kullekin parhaalla mahdollisella tavalla. Haasteen yhdenvertaisen yhteisöllisen oppilashuollon toteuttamiselle asettaa esiopetusympäristöjen fyysisen sijainnin monimuotoisuus sekä kuraattoreiden laajat toiminta-alueet. Esiopetuksen ja kuraattorin yhteisen suunnitteluajan kalenteroiminen opiskeluhuollon vuosikelloon olisi yksi tapa lisätä yhteistyötä. Lisäksi Pohjoisella varhaiskasvatusalueella, Korven koululla järjestettävien Eskari- ja eppumessujen kehittäminen ja järjestäminen kaikilla niillä kouluilla, joissa ensimmäisen

luokan oppilaat aloittavat, loisi tasa-arvoisempaa yhteisöllistä oppilashuollollista yhteistyötä koko kunnan alueella. Tämä olisi myös hyvä keino avata kuraattorin työtä ja roolia asiakasperheille.

Entä jos tulevaisuudessa varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa olisikin konsultoivan sosionomin toimi? Konsultoiva sosionomi voisi olla linkki oppilashuollon, esiopetuksen sekä sosiaalihuollon välillä, ja mahdollistaa varhaiskasvatuksen opettajien keskittymisen paremmin perustehtävään kasvun, kehityksen ja hyvän oppimisen pedagogiikan toteuttajina. Konsultoiva sosionomi voisi huolehtia ohjauksesta ja tuesta lastensuojelullisissa tehtävissään. Kehitysideoita mietittäessä käytännön tasolla tulee toki ottaa huomioon taloudelliset resurssit.

Lähteet

Ahtola A. 2013. Keskitytäänkö oppilashuollossa väriin asioihin? Artikkelijulkaisussa Sosiaalilääketieteellinen aikakauslehti 2013: 50 96–98. Viitattu 4.11.2024. <https://journal.fi/sla/article/view/8566/6351>.

Child Poverty in the Midst of Wealth. Innocenti Report card 18. (2023) UNICEF.fi. Viitattu 27.12.2024. <https://www.unicef.org/innocenti/media/3296/file/UNICEF-Innocenti-Report-Card-18-Child-Poverty-Amidst-Wealth-2023.pdf>.

Elo S., Kajula O., Tohmola A., Kääriäinen M. 2022. Laadullisen sisällönanalyysin vaiheet ja eteneminen. Hoitotiede -lehden artikkeli. journal.fi Viitattu 13.8.2024. 215–225. <https://journal.fi/hoitotiede/article/view/128987/78028>.

Esiopetuksen järjestäminen. 2024. Opetushallitus. Viitattu 15.9.2024. <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/esiopetuksen-jarjestaminen>.

Esiopetuksen järjestämisen paikat. 2024. www.tampere.fi. Viitattu 12.12.2024. <https://www.tampere.fi/varhaiskasvatus-ja-esiopetus/esiopetus/esiopetuksen-jarjestamisen-paikat#paragraph-39722>.

Esiopetuksen opiskeluhoitosuunnitelma. 2023. Jämsän sivistyslautakunta. peda.net. Viitattu 27.12.2024. <https://peda.net/jamsa/oppilashuolto2/opiskeluhoillon-suunnitelmat/opetuksen-ja-koulutuksen-jarjestajakohtaiset-opiskeluhoitosuunnitelmat/15.6.2023-esiopetus-opiskeluhoitosuunnitelma.pdf:file/download/6c636248ae6afff34beabc721ecff26acccd90db/15.6.2023%20ESIOPETUS%20opiskeluhoitosuunnitelma.pdf>.

Esiopetuksen tavoitteet. 2024. Oph.fi. Viitattu 31.7.2024. <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/esiopetuksen-tavoitteet>.

Esiopetussuunnitelman perusteet 2014. oph.fi. Viitattu 1.8.2024. https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/esiopetuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2014.pdf.

Gråsten-Salonen, H. & Mehtiö, M. 2017. Koulun sosiaalityö osana opiskeluhoiltoa. Teoksessa Sosiaalityön käsikirja. Toim. A. Kananoja, M. Lähteinen & P. Marjamäki. Tallinna: Tietosanoma Oy. 362–374.

Hirsjärvi, S. Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi

Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa 2023. tenk.fi. Viitattu 1.8.2024. https://tenk.fi/sites/default/files/2023-03/HTK-ohje_2023.pdf.

Kallinen K., Nikupeteri A., Laitinen M., Lantela L., Turunen T., Nurmi H. & Leinonen J. 2021. Lasten arjen hyvinvoinnin tekijät. Artikkelijulkaisussa Kasvatus&Aika 15 (2) 2021. Viitattu 22.9.2024. <https://journal.fi/kasvatusjaaika/article/view/80332/64354>.

Kestävän kehityksen globaali toimintaohjelma Agenda2030. Suomen kestävän kehityksen toimikunta. viitattu 16.1.2025. <https://kestavakehitys.fi/agenda-2030>.

Kestävän kehityksen keskeiset käsitteet. 2024. Opetushallitus. Viitattu 15.9.2024. <https://www.oph.fi/fi/opettajat-ja-kasvattajat/kestavan-kehityksen-keskeiset-kasitteet>.

Koljonen P. 2024. Opiskeluhoollon koordinaattorin puheenvuoro Jämsän kaupungin esiopetuksen varhaiskasvatuksenopettajien orientaatiopäivässä Koivulinnan päiväkodissa 9.8.2024.

L 1214/2020. Oppivelvollisuuslaki. Viitattu 10.9.2024. <https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2020/20201214>.

L 504/2018. Varhaiskasvatuslaki. Viitattu 10.9.2024. <https://finlex.fi/fi/laki/alkup/2018/20180540>.

L 817/2015. Laki sosiaalihuollon ammattihenkilöstä. Viitattu 31.8.2024. <https://finlex.fi/fi/laki/alkup/2015/20150817>.

Lapset, nuoret ja perheet. Opiskeluhoolto. 2024. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. thl.fi. Viitattu 27.12.2024. <https://thl.fi/aiheet/lapset-nuoret-ja-perheet/sote-palvelut/opiskeluhoolto>.

Lapsi kärsii köyhyydestä. 2023. Lastensuojelun keskusliiton verkkojulkaisu. Viitattu 22.9.2024. <https://www.lskl.fi/wp-content/uploads/Anna-aani-lapselle-agenttikirje-3-lapsiperhekoyhyys.pdf>.

LSL 417/2007. Lastensuojelulaki. Viitattu 10.9.2024. <https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/2007041>.

Mahkonen S. 2014. Uusi oppilashuoltolaki työvälineenä. Helsinki: Edita Publishing Oy.

Minkkinen J. 2015. Lapsen hyvinvointimalli, lasten emotionaalinen hyvinvointi ja sosiaaliset suhteet alakoulussa. Akateeminen väitöskirja. Tampereen yliopisto. Viitattu 22.9.2024. <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/97204/978-951-44-9822-0.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.

Mitä on esiopetus? 2025. Opetushallitus. Viitattu 15.1.2025. <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/mita-esiopetus>

Mitä on kestävä kehitys? N.d. Suomen kestävän kehityksen toimikunta. Viitattu 16.1.2025. <https://kestavakehitys.fi/kestava-kehitys-ja-agenda2030>

Mäkelä, J. 2019. Luottamuksen rakentuminen. Terveiden ja hyvinvoinninlaitoksen julkaisussa Kohtaaminen keskiössä – Lapsi- ja nuorilähtöisyys opiskeluhoollon palveluissa. Toimittaneet M. Hietanen-Peltola, M. Rautava, K. Laitinen ja E. Autio. 14–24. Viitattu 17.9.2024. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/137983/URN_ISBN_978-952-343-307-6.pdf?sequence=1&isAllowed=y.

Mäkelä, J. 2019. Työskentely vanhempien kanssa. Terveiden ja hyvinvoinninlaitoksen julkaisussa Kohtaaminen keskiössä – Lapsi- ja nuorilähtöisyys opiskeluhoollon palveluissa. Toimittaneet M. Hietanen-Peltola, M. Rautava, K. Laitinen ja E. Autio E. 33–40. Viitattu 17.9.2024. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/137983/URN_ISBN_978-952-343-307-6.pdf?sequence=1&isAllowed=y.

Nivala E. & Rynnänen S. Sosiaalipedagogiikka. Kohti inhimillistä yhteiskuntaa ja kestäväää elämää. 2024. E-kirja. Osa 3, luvut 6–7. Viitattu 17.1.2025. <https://www.ellibslibrary.com/reader/9789523454248>.

OHL 2013/1287. Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki. Viitattu 27.12.2024. <https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2013/20131287>.

OHR-muistiot 2023–24.(2024) Esi- ja alkuopetuksen kevään 2024 yhteistyökokous, yhteisöllinen OHRY. Opiskeluhoitoryhmän muistio Korven koululla. Jämsän kaupunki. 30.1.2024. Viitattu 15.9.2024. <https://peda.net/jamsa/perusopetus/jyk/oppilashuolto/opiskeluhoollon-muistiot/lukuvuosi-2023-242>.

Oja S. 2012. Oppilaan tuki. Teoksessa Kaikille kelpo koulu. toim. Oja S. Jyväskylä: PS-Kustannus. 35–62.

Opiskeluhoollon kuraattoripalvelut. 2023. Terveys- ja hyvinvoinninlaitos. thl.fi. Viitattu 12.12.2024. <https://thl.fi/aiheet/lapset-nuoret-ja-perheet/sote-palvelut/opiskeluhoolto/opiskeluhoollon-kuraattoripalvelut>.

Opiskeluhoolto Jämsänkosken yhtenäiskoulussa. 2024. Muistio laajennetun pohjoisen varhaiskasvatusalueen opiskeluhoitoryhmän tapaamisesta 1.11.2024. Viitattu 13.11.2024. <https://peda.net/jamsa/perusopetus/jyk/oppilashuolto>.

Opiskeluhoolto. 2024. opetushallitus. oph.fi. Viitattu 27.12.2024. <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/opiskeluhoolto>.

Opiskeluhoitoryhmä. 2023. Terveys ja hyvinvoinninlaitos. Viitattu 14.9.2024. <https://thl.fi/aiheet/lapset-nuoret-ja-perheet/sote-palvelut/opiskeluhoolto/yhteisollinen-opiskeluhoolto/opiskeluhoitoryhma>.

Oppimisen ja koulunkäynnin tuki. 2024. Opetushallitus. Viitattu 19.11.2024. <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/oppimisen-ja-koulunkaynnin-tuki>.

Parhiala P. 2020. Kouluhyvinvointi – miten voidaan tukea ja mitä tehdä, kun ongelmia ilmenee? Viitattu 4.11.2024. https://bulletin.nmi.fi/wp-content/uploads/2022/10/Bulletin_3_2020_4-11.pdf.

Pfiffner R., Windlinger R., Hostettler U. 2023. When do pupils talk about their problems? Explaining pupils' intentions to seek help from school social work services. Viitattu 20.1.2025. <https://www-sciencedirect-com.ezproxy.jamk.fi:2443/science/article/pii/S0190740923002724?via%3Dihub>.

Pikkarainen H. 2024. Opiskeluhoollon kuraattori Jämsä. Sähköpostiviesti. 22.11.2024.

Poikolainen J. 2014. Lasten positiivisen hyvinvoinnin tutkimus -metodologisia huomioita. Nuorisotutkimus 32 (2) 3–22. Viitattu 22.9.2024. https://d1wqtxts1xzle7.cloudfront.net/77429259/lastenpo-libre.pdf?1640615739=&response-content-disposition=inline%3B+filename%3Dlasten_positiivisen_hyvinvoinnin_tutkimu.pdf&Expires=1737662791&Signature=gB1APp-oL9BfnOwGnoyBdzufZ5sWPX7TW-h4f-VfxxCEWOaA9TAZk~yHl~zqhGLCYt-mICRAKJw6FJo3CDIs45wT1ihMWZdcTjVbs5JMqh1xlofl-

n2QEyESmB1gQGJb8u0-gwvbteZKnqYD3l4f6S7BwIjmFniAkdjLim-gkiHCWFZRK5t8dSwJRuw5~TB1FyNihj5UokZlq-DrqODSqBogdyPghqByq1X2Yd8HBFs1o8m5-VXIE0~ID8c91LicUHLrTPZUWoTQWuaUUyOcwZMfKTIidneSQ&UPoKhm0j0MirA~omMuwggok8FRATPIICExCSY6ItKE1kIfXdmtng_&Key-Pair-Id=APKAJLOHF5GGSLRBV4ZA.

POL 628/1998. Perusopetuslaki. Viitattu 31.8.2024. <https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980628>.

Rasku-Puttonen H. 2006. Oppijoiden yhteisö, osallisuus ja kasvattajan merkitys. Teoksessa Kasvatusvuorovaikutus. Toim. K. Karila, M. Alasuutari, M. Hännikäinen, A.R. Nummenmaa, H. Rasku-Puttonen. Tampere: Vastapaino. 111–125.

Rintakorpi K. ja Holmikari J. 2021. Sosiaalipedagogisen osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen varhaiskasvatuksessa. Sosiaalipedagoginen aikakauskirja, vuosikirja 2021, vol. 22. Viitattu 16.1.2025. <https://journal.fi/sosiaalipedagogiikka/article/view/109067/66405>.

Savolainen E. 2021. Sosiaalipedagogiikka asiantuntijuuden markkinoilla. Tutkimus sosiaalipedagogisen asiantuntijuuden tulkinnoista metaforien kautta. Väitöskirja. Itä-Suomen yliopisto. Viitattu 15.1.2025. <https://erepo.uef.fi/server/api/core/bitstreams/79bae3d2-94e9-4ad6-833d-cb21ed442462/content>.

Soikka S. 2024. Kuraattorin puheenvuoro Jämsän kaupungin esiopetuksen varhaiskasvatuksenopettajien orientaatiopäivässä Koivulinnan päiväkodissa 9.8.2024.

Sosiaalisesti kestävä Suomi 2020. Sosiaali- ja terveyspolitiikan strategia. 2010. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisu. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/73418/URN:NBN:fi-fe201504223250.pdf?sequence=1#:~:text=Suomi%20on%20vuonna%202020%20sosiaalisesti%20kest%C3%A4v%C3%A4%20ja%20elinvoimainen,sosiaalinen%20ja%20ekologinen%20kest%C3%A4vyys%20edist%C3%A4v%C3%A4t%20yhteiskunnan%20tasapainoista%20kehityst%C3%A4>.

Suhola T. 2017. Asiakaslähtöisyys ja monialainen yhteistyö oppilashuollossa: oppilashuoltoprosessi systemisenä palvelukokonaisuutena. Väitöskirja. Lappeenrannan teknillinen yliopisto. Viitattu 27.12.2024. <https://lutpub.lut.fi/bitstream/handle/10024/130367/Timo%20Suhola%20A4.pdf>.

Suhonen A. 2019. Kuraattorille vai Arikaattorille? Terveiden ja hyvinvoinnilaitoksen julkaisussa Kohtaaminen keskiössä – Lapsi- ja nuorilähtöisyys opiskeluhuollon palveluissa. Toimittaneet M. Hietanen-Peltola, M. Rautava, K. Laitinen ja E. Autio E. 57–59. Viitattu 17.9.2024. <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/137983/URN%20ISBN%20978-952-343-307-6.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.

Yhteisöllinen oppilashuolto. 2022. Jämsän kaupungin esiopetussuunnitelma. Viitattu 14.9.2024. <https://peda.net/jamsa/esiopetus/jamsaesio2/6-oppilashuolto/6yo>.

Yksilökohtainen oppilashuolto Jämsässä. 2022. Jämsän kaupungin esiopetussuunnitelma. Viitattu 27.12.2024. <https://peda.net/jamsa/esiopetus/jamsaesio2/6-oppilashuolto/6yo2/yo>.

Yleissopimus lapsen oikeuksista. 1991. finlex.fi. Viitattu 31.8.2024. https://finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/1991/19910060/19910060_2.

Liitteet

Liite 1. Saatekirje

SAATEKIRJE

Hei sinä Jämsän varhaiskasvatuksen opettaja, joka työskentelet esiopetuksessa!

Opiskelen Jyväskylän ammattikorkeakoulussa varhaiskasvatuksen sosionomiksi, ja teen opinnäytetyönäni haastattelututkimusta esiopetuksen varhaiskasvatuksen opettajien ja kuraattorin välisestä yhteistyöstä yhteisöllisen opiskeluhoollon näkökulmasta. Tutkimuksen tarkoitus on tuoda esiopetuksen ääni kuuluviin ja kartoittaa kokemuksia kuraattorin kanssa tehdystä yhteistyöstä sekä löytää mahdollisia ideoita sen kehittämiseksi. Tavoitteena on nykyisten yhteisöllisen opiskeluhoollon käytäntöjen arviointi ja mahdollisuus hyödyntää tuloksia käytäntöjen yhdenmukaistamisessa koko Jämsän varhaiskasvatuksessa.

Pyydän sinua vastaamaan kyselylomakkeella oleviin kysymyksiin. Kyselyyn vastaamiseen kannattaa varata aikaa n. 15 minuuttia aikaa. Osallistuminen on vapaaehtoista ja ehdottoman luottamuksellista. Tutkimuksessa ei kerätä mitään henkilötietoja, mutta koulutustaustaa kysytään. Tietoja käsitellään luottamuksellisesti. Tulokset tullaan julkaisemaan niin, ettei yksittäisiä henkilöitä ole mahdollisuutta tunnistaa.

Voit lähettää nimettömät vastaukset minulle tulostettuna paperiversiona Jämsän kaupungin sisäisessä postissa. Vaihtoehtoisesti voit lähettää vastaukset sähköpostilla. Sähköpostitse saapuneet vastaukset tullaan ja niistä poistetaan kaikki tunnistetiedot heti. Sähköpostit poistetaan.

Vastaathan ja lähetät vastaukset minulle 10.10.2024 mennessä.

Kiitos etukäteen osallistumisestasi!

Katja-Leena Kallio

Korven koulun esiopetus

Korventie 14

42300 Jämsänkoski

Liite 2. Haastattelukysymykset

Opinnäytetyö, sosionomi (AMK). Jyväskylän ammattikorkeakoulu, JAMK. 25.9.2024

Yhteisöllinen oppilashuolto ja kuraattorin kanssa tehtävä yhteistyö esiopetuksen varhaiskasvatuksen opettajien näkökulmasta Jämsän kaupungin varhaiskasvatuksessa

Kerrothan ensin millainen koulutus sinulla on:

1. Minkälaista yhteisöllisen oppilashuollon yhteistyötä sinä/teidän esiopetusryhmänne on tehnyt koulukuraattorin kanssa? Voit kertoa kokemuksista ja käytänteistä esimerkein ilman tunnistetietoja.
2. Millaisia kokemuksia lapsen ja hänen perheensä hyvinvoinnin tukemisesta ja ennaltaehkäisevästä lastensuojelutyöstä sinulla on?
3. Koetko saaneesi riittävästi tukea ja ohjausta lastensuojelullisiin tehtäviin? Kerro millaista ohjausta/neuvontaa/koulutusta olet saanut tai mihin toivoisit lisää tietoa/osaamista.
4. Millaisia toiveita tai ideoita sinulla on kuraattorin ja/tai koulupsykologin kanssa tehtävään yhteistyöhön?